

Keywords

Chengdu, urban development, nostalgia, authenticity, internationalization.

RAFFLES CITY

Lokala och globala dimensioner av ett urbant komplex i Chengdu

Emma Nilsson
Kandidatprogrammet Kultur
Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet
Kandidatuppsats, VT 2013

Handledare: Helena Holgersson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	3
Bakgrund och tidigare forskning.....	4
Kinas urbanisering.....	4
Chengdu.....	7
Urbana komplex och shoppingcentrens framväxt.....	8
Syfte.....	10
Frågeställningar.....	10
TEORETISKA PERSPEKTIV.....	10
Globalisering och modernisering i Kina.....	10
Nostalg- och autenticitetsbegreppet i en asiatisk kontext	11
Shoppingens utformning.....	14
Lefebvre och (den sociala) produktionen av rummet	15
METOD.....	16
Upplägg och planering.....	16
Urval.....	16
Fältarbete.....	17
Observation	17
Intervju	18
Analysarbete.....	19
Diskurspsykologi och marginalmetod.....	19
Forskarreflexivitet och avgränsningar.....	21
Teoretiska perspektiv.....	21
Chengdu och Kina.....	21
Disposition.....	22
ANALYS.....	23
DEL I. Det visionära rummet.....	23
Sliced Porosity Block – Raffles City på pappret.....	23
En stad i staden	24
Symboler, landmärken och ikoner.....	25
Att bygga människor.....	27
Chengdus profilering.....	29
DEL II. Det erfarna rummet.....	31
Förändrade livsstilsmönster	31
Att vara en del av en global strömning.....	33
Inlemmandet av traditionen.....	35
Autenticitet och nostalgi.....	36
Perspektiv på staden.....	38
Vem och vad definierar staden?.....	40
DEL III. Slutdiskussion.....	41
Raffles City's lokala och globala dimensioner	42
Nostalgins och autenticitetens uttryck.....	43
Raffles City i relation till samtida kinesisk stadsplanering.....	44
REFERENSLISTA.....	46
Tryckta källor.....	46
Otryckta källor.....	47

Bild 1. Raffles City på avstånd. Bild 2. Vy från ett av Raffles City's tre torg.

INLEDNING

Fyra stora vita sammanhängande byggnader tornar upp sig framför mig. De ser nästan ut som om de vore gjorda av leksaksklossar. Fast i betydligt större skala. Kanske är det deras breda spröjs som framkallar den känslan, som löper likt ett rutnät runt de oregelbundet formade huskropparna. Det är svårt att sätta ord på känslan, men det tycks vila något barnsligt och lätt naivt över byggnaderna samtidigt som den respektingivande storleken får mig att rygga tillbaka.

Jag befinner mig i Chengdu, en storstad på drygt 14 miljoner invånare i Kinas sydvästra inland. Det är en ganska klar dag, vilket här innebär att smoggen inte är lika tät som annars. Framför mig har jag Raffles City, ett byggnadskomplex med hotell, kontor, lägenheter samt ett stort shoppingcenter, som öppnade för bara tre månader sedan. Jag är här för att jag inför en planerad studieresa till Chengdu¹ råkade snubbla över en artikel i en av stadens lokaltidningar som handlade om så kallade *urbana komplex* och där jag fastnade för beskrivningen av dem som en ”stad i staden.” Det är just detta som är själva idén med de urbana komplexen, att kombinera olika funktioner som finns i staden och samla upp dem i en och samma byggnad. Raffles City är inte det

¹ Tillsammans med två vänner åkte jag till Chengdu. Där befann jag mig i två månader, från mitten av januari till början av mars, för insamlande av material till studien.

enda urbana komplexet, i Chengdu finns det hittills sju andra projekt som bygger på samma koncept. Det mest förvånande med artikeln var dock inte konceptet i sig, utan att det i Chengdu, inom bara fyra år planeras att byggas 16 stycken till urbana komplex som då beräknas uppgå till en yta på 1 m²/capita!² Hur var det ens möjligt att bygga så många? Fanns det ett så stort behov av dem? Och vad skulle dessa urbana komplex betyda för Chengdu? Många frågor väcktes och jag började fundera kring möjliga svar.

I en tid då många asiatiska storstäder upplever en expansiv byggnads- och utvecklingsfas skapas nya urbana förutsättningar där de redan befintliga försvinner eller ersätts. De asiatiska städerna utvecklas i ett tempo som saknar motstycke och där industrialismen och postindustrialismen kan anses pågå samtidigt.³ Ur ett västerländskt perspektiv kan det snabba byggnadstempot upplevas hänsynslöst och osunt, men behöver det nödvändigtvis vara så? Under vilka villkor görs denna moderniseringsfas möjlig? Under *vems* villkor råder den?

Genom att utgå från Raffles City, Chengdu undersöker denna studie den ideologi som ligger till grund för möjlighörandet av dessa urbana komplex och om det i ett till synes globalt uttryck också går att finna en lokal dimension. Studien föreslår alternativa sätt att se och betrakta staden där ett globalt uttryck inte med nödvändighet behöver ses som ett frångående från den egna traditionen eller något som hämmar lokala yttringar. På samma sätt behöver de massiva rivningar som sker i samband med den snabba urbaniseringen inte pers se innebära att begrepp som autenticitet och nostalgi inte värdesätts.

Bakgrund och tidigare forskning

Kinas urbanisering

År 1901 och 1920 genomfördes två viktiga urbana reformer i Kina; *New Policies* som främst gynnade Kinas provinsiella huvudstäder som blev rikare och fick större energitillgångar, samt *The City Administration Movement* som innebar mer övergripande urbana förändringar, såsom stärkt infrastruktur och en omarbetning av städernas form. Dessa tidiga reformer, menar Kristin Stapleton, docent i asienstudier och författare av *Civilizing Chengdu. Chinese Urban Reform, 1895-1937* (2000)^{4,5}, finns det spår av i den nya urbana era som tog form i Kina under 1980-talet. Enligt

2 Cao Shengyuan et al. "Urban Complex, 1 m² Per Capita in Chengdu". *Hello Chengdu* issue 2012.1: 14-23, s. 14.

3 Amanda Lagerkvist, "The Future is Here: Media, Memory, and Futurity in Shanghai" i *Space and Culture*, vol. 13 2010: 221-38, s. 230.

4 Kristin Stapleton. *Civilizing Chengdu. Chinese urban reform, 1895-1937*. 11 uppl. Cambridge (Massachusetts) & London: Harvard University Press, 2010.

5 Se även Di Wangs *Street Culture in Chengdu: Public Space, Urban Commoners, and Local Politics, 1870-1930*. 10

Stapleton anses ofta omvandlingen av de kinesiska städerna ha påbörjats under 1900-talets mitt, med Mao Zedong och hans massiva kampanjer för att förändra staden, vilket hon menar är felaktigt genom att bland annat peka på att ”the management of the cities emerged as one of the Chinese state’s chief challenges in the minds of many officials and other political activists”⁶ redan mellan 1895 och 1937.

Innan dessa tidiga reformer infördes hade man i Kina betraktat städerna som enbart platser för handel och ett säte för de styrande. Influerade av europeiska kolonier i östra Asien och Japans sätt att lyckas etablera sig som en världsmakt genom att låna idéer från Europa och USA, började man i Kina allt mer upptäcka fördelarna med att se på staden som en plats där ordning rådde och produktivitet verkade. Stapleton poängterar dock att detta inte innebar ett förkastande av Kinas egna kulturella värden utan att det snarare handlade om en önskan att återuppväcka dem genom inlemmandet av något nytt.⁷ Denna nya syn på staden innebar framförallt sociala och institutionella förändringar där en stor vikt bland annat lades vid aspekter rörande folkhälsa och offentlig trygghet i form av införandet av ett polisväsende.

Under industrialiseringens framväxt i Europa under 1700-talet började många städer att moderniseras, fler människor fick möjlighet att tjäna sina egna pengar vilket medförde en växande medelklass. I industrialiseringens spår startade också en alltmer påtaglig urbanisering, folk lämnade landsorten för att flytta dit jobben fanns. Enligt arkitekten Mihai Craciun, som i antologin *Great Leap Forward* (2002)⁸, redogör för Kinas urbanisering i en ideologisk kontext, ansåg de kommunistiska länderna Europas industrialisering vara kapitalistisk, samtidigt som de också insåg nödvändigheten av den. I Sovjetunionen började man därför tona ned den kapitalistiska aspekten av industristaden och istället betona den klassmässiga. För kommunisterna kom industrialiseringen att handla om klasskamp där proletariatet kunde ges bättre förutsättningar. Staden blev, enligt Craciun, platsen för revolutionen och en markör för hur samhället förändrades.⁹

Sedan det kinesiska kejsardömet avskaffats 1912 följde en period i Kina med starka inre motsättningar och ett Japan som hotade i öst. Ett tio år långt inbördeskrig inleddes mellan kommunistpartiet under ledning av Mao Zedong och det styrande partiet Guomindang (”landets

uppl. Stanford: Stanford University Press, 2012.

6 Stapleton, s. 1.

7 Stapleton, s. 1.

8 Mihai Craciun. ”Ideology” i *Great Leap Forward*. Chuihua Judy Chung, Jeffrey Inaba, Rem Koolhaas och Sze Tsung Leong (red.): 47-81. Köln: Taschen 2002.

9 Craciun, s. 47.

folkparti”) med Jiang Jieshi som president. Trots att Jiang hade stöd av både Sovjetunionen och USA, stärktes kommunistpartiet av kriget och 1949 tog Mao Zedong och hans KKP makten och Folkrepubliken Kina bildades. KKP, som bildats 1921 med Sovjetunionen som förebild, kom under Maos ledning att distanseras från denna sovjetiska modell och istället utvecklade Mao sin egen version av marxismen. För honom var inte staden platsen för revolution, utan landsbygden. Genom att få bönderna på sin sida (som då utgjorde drygt 80% av befolkningen i Kina)¹⁰ skulle han också kunna få makt över städerna. Industrin fortsatte dock vara en viktig del i den röda ideologin och KKP stärkte sin kontroll över den.¹¹

Med lanseringen av *Great Leap Forward kampanjen* (1958-62) var Maos mål att industrialisera landsbygden och göra den autonom gentemot staden,¹² men kampanjen misslyckades och ledde till ekonomiska svårigheter och motsättningar inom KKP. Det annalkande missnöjet hos motståndarna slogs dock snabbt ned av Kulturrevolutionen (1966-76), där målet var att utrota resterna av det gamla feodala och borgerliga tänkandet genom att sprida revolutionen över hela Kina så att ingen skillnad mellan stad och landsbygd längre skulle finnas. Befolkningsmängden i städerna stannade av eller minskade, men klyftorna inom KKP bestod. Mellan 1973 och -75 genomförde Mao en sista kampanj för att försöka få bort de gamla idealen, den så kallade *Anti Konfucianism kampanjen*. Kampanjen innebar ett avståndstagande från den traditionella kinesiska stadsformen som Mao menade var ett ”förvaringsinstitut av motrevolutionära ideal”¹³ där naturen ansågs dominera människan. Istället förespråkades legalism, ett ideal där moralen och de humanistiska ämnena fördömdes och där lagarna ansågs vara förutsättningen för ett fungerande samhälle. Detta legalistiska ideal präglar fortfarande stora delar av Kinas samhälle och politiska liv.¹⁴

Idag är den politiska agendan något förändrad och det finns inte längre en lika envis hållning mot kapitalismen. Mao Zedongs död 1976 och Deng Xiaopings (1904-1997) övertagande av makten två år senare innebar en viss ideologisk skiftning där moderniseringen blev det nya ledordet för Kinas urbanism. Med en öppning mot väst, i synnerhet USA, insåg man, skriver Craciun, att ”with the help of the market, the validity of Marxist-Leninist and Maoist thought could be found in an economic overhaul.”¹⁵ Sedan 1988 är det möjligt att värdera, beskatta och sälja mark i Kinas

10 Sven Skovmand, ”Den kinesiska revolutionen” i *Bonniers världshistoria*: 474-8. Stockholm: Albert Bonniers Förlag 2008, s. 474.

11 Craciun, s. 51.

12 Craciun, s. 53.

13 Craciun, s. 59.

14 legalism. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/legalism>, *Nationalencyklopedin* hämtad 2013.02.25.

15 Craciun, s. 73.

urbaniserade områden, vilket enligt Malcom McKinnon, historiker som forskat kring Asiens urbanisering, har skapat ”an incentive for city governments, de facto owners of it, to relinquish for land in the central city for land further out.”¹⁶ Denna förändring har således inneburit en lukrativ fastighetsmarknad. På en topp tio-lista över Kinas rikaste personer från 2009 har åtta av dessa personer någon andel i fastigheter.¹⁷

Chengdu

Platsen för analysen är Chengdu, en stad belägen i sydvästra Kina¹⁸ och som med sina dryga 14 miljoner invånare, varav 7 miljoner i stadskärnan, är en utav Kinas tio största städer. Chengdu är en stad med gamla anor som kan spåras tillbaka till åtminstone 316 f. Kr. Den är huvudstad i Sichuan-provinsen, en provins känd för sitt lugna tempo, sin bördighet och starka mat. Det var också till denna provins som Jiang tog sin tillflykt under inbördeskriget 1927-49. För Chengdus del innebar det att ett tillskott av akademiker och arbetare som startade industrier och kulturella institutioner, men den hårda krigföringen innebar också en ekonomisk nedgång och en förlust i den nationella och politiska ordningen när republikerna till slut fick se sig besegrade.¹⁹ Medan andra städer i Kina, framförallt i öst, började främja kommersiell tillväxt och kulturell förändring stod Chengdu still och Stapleton beskriver det som att Chengdu under 1900-talet snarare framstod som en 1800-talsstad.²⁰

Idag blåser dock förändringens vindar i Chengdu, sedan år 2000 är staden en del av Go West-programmet som syftar till att stärka de västra och centrala delarna av Kina, framförallt ekonomiskt då tidigare fokus legat på Kinas kustnära områden. Genom att öppna upp dessa städer för såväl inhemsk som utländsk investering, bygga ut infrastrukturen för kommunikation och transport hoppas detta kunna uppnås. Detta har inneburit att Chengdu just nu står inför en expansiv utvecklings- och moderniseringsfas och år 2010 förutspåddes staden bli en av de snabbast växande städerna i världen under det kommande decenniet av Forbes Magazine.²¹

I studien *Urban Growth in Chengdu, Western China: application of remote sensing to asses*

16 Malcolm McKinnon. *Asian Cities. Globalization, Urbanization and Nation-Building*. Köpenhamn: Nias Press, 2011, s. 61.

17 McKinnon, s. 116.

18 Se bilaga 1.

19 Stapleton, s. 259.

20 Stapleton, s. 250.

21 Sam Deiphuis. ”The Next Decade's Fastest-Growing Cities” i *Forbes Magazine*.

http://www.forbes.com/2010/10/07/cities-china-chicago-opinions-columnists-joel-kotkin_slide_2.html, hämtad 2013.02.20.

planning and policy outcomes (2005)²² av Annemarie Schneider, Karen C. Seto och Douglas R. Webster har man tittat på Chengdus urbaniserade utbredning, som mellan 1978 och 2002 ökade med mer än 350%(!).^{23,24} Studiens resultat pekar bland annat mot att

the physical development of the extended Chengdu region is following trends witnessed in coastal cities of China [...] New tendencies for spatial clustering, specialization of land uses, and periurban land development have largely been driven by a growing private sector and uncoordinated large-scale investment by public agencies, the behavior of which has not been internalized into municipal planning process.²⁵

Den privata sektorn och stora offentliga investeringar har således ett stort inflytande på Chengdus urbana utveckling och där CapitaLand, företaget som bygger Raffles City, kan anses vara en bidragande del av denna utveckling.

Urbana komplex och shoppingcentrens framväxt

Raffles City's sätt att kombinera flera av de funktioner som finns i staden i en och samma byggnad är inte unikt, inte heller nytt. Redan arkitekten Viktor Gruen, född i Österrike men verksam i USA (1948-68) och ibland kallad för shoppingcentrens fader, hade en idé om att ett "shopping center which can do more than fulfill practical shopping needs, the one that will afford an opportunity for cultural, social, civic and recreational activities will reap the greatest benefits"²⁶, ett shoppingcenter enligt Gruens vision skulle alltså rymma alla de funktioner som normalt var förknippade med staden.²⁷

De komplex som likt Raffles City inte enbart består av shoppingcenter utan är kombinerade med andra "urbana" funktioner, kallas ibland med ett gemensamt namn för *urbana komplex*. Begreppet är inte vedertaget, och används inte generellt av allmänheten, men förekommer i diverse tidningsartiklar och i kommunala och statliga texter.²⁸ Den definition av begreppet som denna studie

22 Annemarie Schenider, Karen C. Seto, Douglas R. Webster. "Urban Growth in Chengdu, Western China: application of remote sensing to assess planning and policy outcomes" i *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol. 32, issue 3, Mark Tewdwr-Jones och Ron Johnston (red.): 323-45. London: Pion Ltd 2005.

23 Schneider et al., s. 323.

24 Se bilaga 2.

25 Schneider et al., s. 342.

26 Sze Tsung Leong. "Gruen Urbanism" i *Harvard Design School Guide to Shopping*. Chuihua Judy Chung, Jeffrey Inaba, Rem Koolhaas och Sze Tsung Leong (red.): 381-9. Köln: Taschen 2001, s. 387.

27 Leong, s. 384.

28 Se exempelvis: A & J International Design Media . *Urban Complex*. Tianjin: Tianjin University Press 2010; Sichuan Provincial People's Government. <http://www.sc.gov.cn/10462/10758/10760/10765/2013/1/31/10247007.shtml>, hämtad 2013.03.15; "Pinjore-Kalka Urban Complex plan in final stages" i *The Indian Express* 2012.01.31, <http://www.indianexpress.com/news/pinjorekalka-urban-complex-plan-in-final-stages/905829/>, hämtad 2013.03.15.

använder sig av, utgår från en artikel i magasinet *Hello Chengdu*,²⁹ och det var också där jag först kom i kontakt med uttrycket. Här beskrivs de urbana komplexen som ett byggnadskomplex i staden som är baserat på ett 'stad i staden'-koncept där tre eller flera olika funktionella aktörer integrerar (såsom affärer, bostäder, kontor, utställningslokaler, konferensrum, restauranger, arkadhallar, biografier etc.) Dessa aktörer är samlade i en anläggning, ibland i flera, men alltid planlagda inom ett gemensamt begränsat område. Denna typ av område frodas, enligt artikeln, genom ett ömsesidigt beroende mellan de olika aktörerna.³⁰

I Chengdu finns även vissa riktlinjer uppsatta av den kommunala handelskammaren för vad som ska gälla för att en byggnad ska klassas som just ett urbant komplex. Bland annat gäller att dessa ska: vara nära tunnelbanestationer, angränsa mot minst två vägar, bestå av av tre eller fler faciliteter (ex. kontor, bostäder, hotell) och att golvytan inom första ringvägen³¹ inte ska vara mindre än 150 000 m² och utanför första ringvägen inte mindre än 300 000 m².³²

Just Raffles City är ett koncept som har utvecklats av CapitaLand, ett fastighetsbolag som grundades i Shanghai och som idag är ett av Asiens största. CapitaLand verksamhet inriktar sig framförallt mot bostäder, kommersiella fastigheter och finansiella tjänster. Det första Raffles City som lanserades öppnades i Singapore 1986 och idag finns Raffles City på totalt nio ställen i världen, varav åtta av dessa återfinns i Kina.³³

I Chengdu färdigställdes det första (och hittills enda) Raffles City i september 2012, och är ritat av den amerikanske arkitekten Steven Holl. Raffles City är beläget i den centrala delen av Chengdu, längs stadens huvudled Renmin South Road och med en direkt anslutning till tunnelbanelinje 1.³⁴ Komplexet upptar en markyta på över 32 000 m² och själva byggnaden har en total area av 197 575 m².³⁵ Över 40% av byggnadens totala area utgörs av ett köpcenter. Av de butiker som återfinns på Raffles City beskrivs 70% bestå av internationellt kända märken och 60% av butikerna här har inte funnits i Chengdu sedan tidigare.³⁶

29 Ett tvåspråkigt (engelskt och kinesiskt) magasin som publicerar artiklar som på olika sätt är kopplade till Chengdu.

30 Shengyuan et al., s. 14 (fritt översatt).

31 Se bilaga 3.

32 Shengyuan et al., s. 16f.

33 Raffles City Brand – CapitaLand. <http://www.rafflescocity.com.cn/en/about.aspx>, *Raffles City* hämtad 2013.02.18.

34 Se bilaga 3.

35 Chengdu. http://www.rafflescocity.com.cn/en/inchina_chengdu.aspx, *Raffles City* hämtad 2013.02.18.

36 Shengyuan et al., s. 21.

Syfte

Syftet med denna studie är att identifiera den ideologi som ligger till grund för Raffles City i Chengdu. Ambitionen är att undersöka hur det lokala respektive globala uttrycks i detta urbana komplex och om det är möjligt att se en brytning mellan dessa båda. Vidare analyseras begreppen nostalgi och autenticitet och hur dessa kan förstås i relation till de omfattande rivningar som Kinas urbanisering medför. I ett vidare perspektiv försöker studien förstå de mer övergripande strukturer som bidragit till att forma Kinas nuvarande urbana tillstånd.

Frågeställningar

- Hur kan Raffles City i Chengdu förstås utifrån lokala och globala dimensioner?
- Hur tar nostalgi och autenticitet sig uttryck här?
- Vad kan Raffles City berätta om samtida kinesisk stadsplanering i ett större perspektiv?

TEORETISKA PERSPEKTIV

Globalisering och modernisering i Kina

Denna studie tar sin utgångspunkt i den teoribildning som menar att den pågående globaliseringen bidrar till att skapa nya förutsättningar som påverkar sociala strukturer över hela världen. Enligt den brittiske sociologen Anthony Giddens kan globaliseringen definieras som en ”intensifiering av världsomspännande sociala relationer som förbinder åtskilda lokaliteter med varandra på ett sådant sätt att lokala tilldragelser formas av händelser som uppträder många mil bort”.³⁷ På så sätt kan det lokala uttrycket inte åtskiljas från det globala uttrycket, det vill säga att i det globala inryms också det lokala och vice versa. I en studie som denna, som vill finna såväl de lokala som de globala dimensionerna av Raffles City, är det därför viktigt att se detta fenomen i ljuset av en pågående globalisering och där de inbördes förhållandena mellan det globala och lokala lättare kan förstås.

Även Malcolm McKinnon, historiker, är inne på ett liknande spår då han diskuterar kring några asiatiska städers, däribland en kinesisk, väg till modernisering.³⁸ McKinnon menar att det läggs alldeles för stort fokus på globaliseringen, och att man i denna ofta inlemmar urbaniseringen och ser den som beroende av just globaliseringen. McKinnon argumenterar för en åtskillnad av dessa begrepp för att också kunna urskilja en inhemsk modernisering som inte enbart beror på en västlig

37 Håkan Thörn. *Globaliseringens dimensioner: nationalstat, världssamhälle, demokrati och sociala rörelser*. Stockholm: Atlas, 2004, s. 211f.

38 Malcolm McKinnon. *Asian Cities. Globalization, Urbanization and Nation-Building*. Köpenhamn: Nias Press, 2011.

influens. Detta går i linje med Giddens definition av globaliseringsbegreppet där också lokala aspekter anses påverka det globala. McKinnon förnekar dock inte att globaliseringen är en viktig faktor i transformationen av asiatiska städer, tvärtom menar han att det är en av de viktigaste, men *tillsammans* med urbanisering och nations-byggnad.

Genom att inta detta teoretiska perspektiv uppmärksammas att den globalisering som nu sker i stora delar av Asien inte kan anses vara identisk med den som skett i västvärlden och att det därför kan finnas en risk med att dra direkta paralleller mellan de båda fallen. Därför är det i studier som denna också viktigt att medvetandegöra det västerländska perspektiv ur vilket Raffles City oundvikligen studeras och den egna forskarrollen. Här kan i viss mån, föreslår Håkan Thörn, den postkoloniala teoribildningen vara ett användbart komplement då den ”analyserar globala maktrelationer med utgångspunkt i ett historiskt perspektiv”,³⁹ och där man menar att världen fortfarande präglas av ett kolonialt synsätt där västvärlden utgör norm och övriga världen undantaget. Enligt den postkoloniala teoribildningen medför detta koloniala synsätt allvarliga konsekvenser som bland annat kan göra det svårt att urskilja lokala uttryck i en värld som är så präglad av det västerländska synsättet. Det är just därför det blir så viktigt att studera Raffles city – ett till synes globalt uttryck – också utifrån dess lokala dimensioner och således ge utrymme för andra berättelser än den västerländska.

Nostalg- och autenticitetsbegreppet i en asiatisk kontext

Ett annat centralt tema för analysen är nostalgi. I *Nationalencyklopedin* beskrivs nostalgi som en ”vemodig men njutningsfylld längtan hem eller tillbaka till något förlorat (särskilt om längtan till vissa miljöer e.d.).”⁴⁰ Nostalgi är enligt denna definition ett ganska brett begrepp som kan appliceras på många olika sammanhang. Det nostalgibegrepp som diskuteras i denna studie kommer vara något mer begränsat och i huvudsak handla om nostalgi i en stadsmässig kontext. Dessutom kommer diskussionen kring begreppet fokuseras på autenticitetsaspekten.

I en stad som Chengdu som genomgår snabba urbana förändringar är det intressant att undersöka vad nostalgi och dess koppling till autenticitet spelar för roll här och hur den kan förstås i förhållande till staden och i synnerhet till Raffles City. Vad händer med en stad när man river stora delar av den, vad får autenticiteten och nostalgin för betydelse? Ur ett europeisk perspektiv på staden kan det kännas självklart att koppla nostalgibegreppet till bevarandet av gamla byggnader,

39 Thörn, s. 204.

40 nostalgi. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/nostalgi>, *Nationalencyklopedin* hämtad 2013.02.19.

men en sådan tolkning kan vara problematisk att direkt överföra i en asiatisk kontext, där ambitionen för många storstäder snarare ligger i skapandet än i bevarandet. Begreppen behöver därför ses i ljuset av det sammanhang och de villkor under vilka de verkar.

Amanda Lagerkvist, professor i media och kommunikation, har i *The future is here. Media, Memory, and Futurity in Shanghai* (2010)⁴¹, undersökt hur förhållandet mellan minnen och framtid formar Shanghai. Lagerkvist argumenterar för att dessa samexisterar och att Shanghai på så sätt suddar ut en temporal kronologi. Denna samexistens har delvis möjliggjorts genom att Kina i allmänhet, Shanghai i synnerhet, har präglats av en så snabb omvandling där industrialiseringen och post-industrialiseringen kan anses pågå samtidigt.⁴² Vidare skriver Lagerkvist att ”the ambitions for the future city are perpetuated through benefits from keeping the futurity of the mercantile pre-1949 era alive in the city's collective memory.”⁴³ Framtiden skapas således med hjälp av en tillbakablickande praktik – genom nostalgin tar sig Shanghai in i framtiden. Framtiden ligger i traditionen där strävan efter det ständigt nya alltid har funnits menar Lagerkvist. På så sätt ges nostalgin flera dimensioner, rivandet av det gamla behöver inte ses stå i motsatsförhållande till nostalgin, istället kan skapandet av det nya ses som en del av den.

Traditionen kan på så sätt även ta sitt uttryck i den moderna arkitekturen, enligt Brenda S. Yeoh, professor i social och historisk geografi och författare av studien *The Global Cultural City? Spatial Imagineering and Politics in the (Multi)cultural Marketplaces of South-east Asia* (2005),⁴⁴ har det blivit viktigt för många asiatiska storstäder att både vara globala och samtidigt erbjuda något unikt som skiljer dem från andra stora städer.

Yeoh talar om en ”aesthetication of the landscape as part of urban boosterism”⁴⁵ och där man genom en ”lokal” identitet kan hävda sig på en global marknad. Om urbana landmärken och megakomplex tidigare bara var ett uttryck för det globala, har det nu, enligt Yeoh, blivit viktigt att genom dessa också manifesteras det lokala. Detta görs möjligt genom att ”consciously manipulating architectural spectacle and appropriating cultural ‘myth’”, som Yeoh vidare menar ”serve as means of reproducing and legitimising global capitalist power and interests.”⁴⁶ På så sätt upplevs staden

41 Amanda Lagerkvist, ”The Future is Here: Media, Memory, and Futurity in Shanghai” i *Space and Culture*, vol. 13 2010: 221-38.

42 Lagerkvist, s. 230.

43 Lagerkvist, s. 232.

44 Brenda S. Yeoh. ”The Global Cultural City? Spatial Imagineering and Politics in the (Multi)cultural Marketplaces of South-east Asia” i *Urban Studies*, vol. 42, No 5/6: 945-58.

45 Yeoh, s. 945.

46 Yeoh, s. 950 (hänvisning gäller båda citaten).

modern och global samtidigt som den införlivar traditionen i symboliken. Yeoh påpekar dock att denna symbolik självklart kan tolkas olika beroende av vilken samhällsgrupp man tillhör (eller av andra orsaker), men att själva införlivandet av traditionen är en medveten politisk strategi oavsett hur den väljs att tolkas. Det bör också påpekas att symbolismen i sig inte är något nytt fenomen, utan har varit och är ett flitigt använt grepp inom arkitekturen.

Rem Koolhaas, arkitekt och professor i arkitektur och stadsplanering, diskuterar också begreppet nostalgi och har i flera texter framfört kritik mot nostalgin som han menar har blivit en drivande kraft i den moderna europeiska stadsplaneringen. I *Den generella staden* (1994)⁴⁷ diskuterar han bland annat denna europeiska syn på stadsplanering och hur den har gjort staden till en paradoxal plats då den tvingas ”vara den äldsta och den nyaste, den mest fixerade och den mest dynamiska”⁴⁸ platsen samtidigt. För att tillfredsställa alla dessa behov tvingas staden till kompromiss, vilket Koolhaas menar leder till att

All autenticitet töms på ett skoningslöst vis genom ett systematiskt återställande av en historisk slätstrukenhet, både från den mer eller mindre diskreta inympningen av trafikleder, genomfarter, underjordiska tunnlar och konstruktionen av allt fler tangenter, till den rutinmässiga omvandlingen av bostäder till kontor, lagerlokaler till loft, övergivna kyrkor till nattklubbar [...]⁴⁹

Bevarandet av det gamla tycks ofta i en europeisk kontext handla om att säkerställa någon slags autenticitet och genuinitet i staden. Koolhaas citat visar på en delvis annan tolkning där bevarandet av det gamla inte per automatik kan antas skänka en stad dessa värden, eller för den delen garantera dem. Kanske är detta mer tydligt än någonsin idag, kulturvetaren Sharon Zukin diskuterar i sin artikel *Consuming Authenticity* (2008)⁵⁰ hur jakten på autenticitet har kommit att kommersialiserats. Tidigare nedgångna arbetarklassområden ‘fräschas upp’ – gentrificeras – vilket, enligt Zukin

often lead to the creation of entrepreneurial spaces like restaurants and bars, and to the resurgence of farmers’ markets, offering urban consumers a safe and comfortable place to ‘perform’ difference from mainstream norms.⁵¹

Zukin ger på så sätt också uttryck för en slags illusorisk autenticitet.

Genom att ifrågasätta nostalgins och autenticitetens nödvändighet och användning i den

47 Rem Koolhaas. ”Den generella staden” (1994) i *Arkitekturteorier. Skriftserien Kairos*, nr 5. Ingamaj Beck, Eva-Lotta Holm, Tom Sandqvist, Sven-Olov Wallenstein och Magnus Winblad (red.): 211-36. Helsingborg: Raster förlag, 2003.

48 Koolhaas, s. 215.

49 Koolhaas, s. 215.

50 Sharon Zukin. ”Consuming Authenticity” i *Cultural Studies* 22:5: 724-48.

51 Zukin, s. 724.

europiska stadsplaneringen uppmärksammas alternativa sätt att betrakta staden på. Detta kan i sin tur öppna upp för nya tolkningar av staden och på så sätt göra det lättare att förstå de asiatiska städernas typologi utifrån dess egna förutsättningar.

Shoppingens utformning

Idag kan man se en tendens där shoppingcenter går mot att vara mer än bara just shoppingcenter. Den amerikanske arkitekten Jon Jerde kan ses som en av förgrundsfigurerna till denna utveckling, där han bland annat kallat shoppingen för en ”one-liner”,⁵² enligt Jerde behöver dagens shoppingcenter erbjuda något mer än bara shopping. Jerdes syn på shoppingcenter som potentiella ministäder⁵³ har givit dagens shoppingcenter en delvis ny riktning och där Raffles City kan ses som ett exempel bland flera på denna trend.

Daniel Herman jämför i kapitlet ”Jerde Transfer” i *Harvard Design School Guide to Shopping* (2001) Gruens och Jerdes visioner och visar på så sätt hur shoppingcenterna utvecklats från Gruens tid. Bland annat pekar Herman på hur shoppingcenterna idag i större grad byggs i de centrala delarna av staden, till skillnad från Gruens tid då de företrädesvis byggdes i förorterna. Dessutom handlar Jerdes syn på shoppingcenterna om att distrahera och förvilla shopparen i syfte att skapa en upplevelse, medan Gruens modell snarare byggde på att *vägleda* shopparen. Herman som har en ganska kritisk hållning till Jerde gör en jämförelse till Walter Benjamin och påvisar skillnaden i de bådas synsätt

With our ‘eyes open’, Jerde’s buildings come into full focus. The architecture is subject to our ‘keyed-up’ attention. This is diametrically opposed to Benjaminian notion that architecture is (and should be) perceived in distraction.⁵⁴

Både Jerde och Benjamin talar om arkaderna eller shoppingcenternas arkitektur som en slags distraktion, men där distraktionen tolkas olika av de båda. Så som jag läser Herman verkar Jerde mena på att arkitektur är något som ska tas in medvetet och förutsättningslöst genom att man som åskådare alltid måste vara uppmärksam. Benjamin å sin sida pratar mer om en omedveten reflektion där arkitekturen upplevs utan att man avsiktligt analyserar den. Oavsett hur man ser på arkitekturens roll i det hela, blir shoppingcentret en plats vilken man beträder för att distraheras och kanske också

52 Allison Silver. ”Jon Jerde – Pioneering Architect Who Put ‘Experience’ Into Downtowns” i *Los Angeles Times* 20 december 1998. <http://articles.latimes.com/1998/dec/20/opinion/op-55888>, hämtad 2013.03.25.

53 Daniel Herman. ”Jerde Transfer” i *Harvard Design School Guide to Shopping*: 402-7, s. 406.

54 Herman, s. 407.

distanseras från den omgivande världen. Benjamin talade om en ”phantasmagoria into which people entered in order to be distracted”⁵⁵ och kanske är det också en passande beskrivning för dagens shoppingcenter.

Lefebvre och (den sociala) produktionen av rummet

I syfte att ytterligare klargöra för hur Raffles City konstitueras kommer jag här att utgå från den franske filosofen och sociologen Henri Lefebvre och hans teorier kring rummets produktion. Lefebvre betraktar staden som en plats bestående av flera platser, där en plats kan ses som det sociala rummet definierat. Lefebvre menar vidare att det sociala rummet kan förstås utifrån tre moment: 1) *Rumsliga praktiker*, 2) *Rummets representationer* samt 3) *Representationernas rum*. Dessa tre perspektiv bidrar tillsammans till att forma rummet. De förhåller sig alla på något sätt till varandra men dess relationer är aldrig stabila.⁵⁶ I korthet kan det första momentet, de rumsliga praktikerna, förstås som det ”sedda eller det uppfattade rummet”; rummets representationer kan beskrivas som ”det tänkta rummet” och representationernas rum som ”det levda rummet”, vilket beskrivs vara mer konkret än rummets representationer.⁵⁷ Mats Franzén förtydligar hur dessa tre moment interagerar

I den moderna staden är en plats som regel en byggd, planerad miljö, och som sådan uttänkt i förväg. När rummets representationer väl materialiseras tas det tänkta rummet emellertid i bruk. Men vilka praktiker som kommer att präglade rummet i fråga kan planeringen aldrig bestämma – de oavsedda konsekvenserna kan man inte i något sammanhang bortse från.⁵⁸

För att överhuvudtaget ha en möjlighet att förstå hur Raffles City konstitueras är det således viktigt att se till alla de dimensioner som skapar platsen. Dessa tre moment klassas sedan som antingen erfarenhetsbaserade eller visionsgrundade, där det första och tredje perspektivet anses vara det erfarenhetsbaserade och moment två det visionsgrundade. Skillnaden mellan å ena sidan det erfarna och å andra sidan det visionära skapar en spänning som enligt Lefebvre, genom Franzén, ”är grundläggande för moderniteten särskilt när framtidshorisonten öppnas och erfarenheterna blir mindre värda”.⁵⁹ Detta visar också på en aktualitet i Lefebvres tankar kring rummets produktion

55 Walter Benjamin. ”Paris Capital of the Nineteenth Century” (1935). *New Left Review*, no. 48 1968: 77-88, s. 82.

56 Mats Franzén. ”Rummets tvära dialektik. Notater till Henri Lefebvre” i *Urbanitetens omvandlingar. Kultur och identitet i den postindustriella staden*. Thomas Johansson och Ove Sernhede (red.): 49-63. Uddevalla: Daidalos, 2003, s. 54.

57 Franzén, s. 55.

58 Franzén, s. 56.

59 Franzén, s. 55.

som gör dem giltiga även tillsammans med de modernare teorier kring globaliseringen som används i studien.

Det är dock inte enbart dessa tre moment vi bör ta i beaktande vid betraktandet av rummets produktion, också den nivå från vilken vi iakttar fenomenet spelar in. Lefebvre talar om skalnivåer, vilken kan sägas inbegripa det som i andra sammanhang ibland kallas för mikro- och makroperspektiv. Oavsett hur man väljer att benämna det handlar det i Lefebvres modell om att se till flera skalnivåer samtidigt eftersom vi aldrig kan vara säkra på i vilken nivå ett fenomen bäst betraktas. Detta blir särskilt aktuellt, menar Franzén, i en värld präglad av globalisering ”där den nationella nivån minskar i betydelse, medan fenomen på både högre och lägre skalnivåer får ökad tyngd.”⁶⁰ Kontexten spelar alltså roll för hur det sociala rummet ska förstås, genom att se till flera nivåer samtidigt kan samspelet mellan olika nivåer synliggöras, för som Lefebvre påpekar står vi inte inför ”one social space but by many [...]. No space disappears in the course of growth and development – the worldwide does not abolish the *local*.”⁶¹ Alla nivåer har således betydelse, oavsett var på skalan de befinner sig.

Hur vi ser på rummet får också betydelse för dess produktion. Franzén menar att i den tid vi nu befinner oss tenderar marknaden och staten att se på det sociala rummet som ett tomrum som strävar efter att bli homogent – *det abstrakta rummet*. Detta leder, vilket redan Lefebvre påpekade, till en *fragmentering av rummet* där samhällets rumsuppfattning styckar upp staden och gör dessa delar till föremål för marknads och statens intressen. Dessa delars relation går dock inte att säkerställa och därför ”kommer det abstrakta rummet att fragmenteras så fort det tas i anspråk av någon makt.”⁶² Trots att det idag är nya aktörer som slåss om de urbana utrymmena och att villkoren för dessa områden förändrats argumenterar Franzén för att Lefebvres teorier kring rummets produktion fortfarande är allmänt giltiga eftersom det ”fortsatt handlar [...] om en kapitalistiskt ledd produktion av rum under det abstrakta rummets dominans.”⁶³

METOD

Upplägg och planering

Urval

Denna studie baseras på tre typer av material: intervjuer, observationer samt hemsidor, reklam och

60 Franzén, s. 58.

61 Henri Lefebvre. *The Production of Space* (1974). Oxford: Blackwell, 1991, s. 86.

62 Franzén, s. 61.

63 Franzén, s. 62.

broschyrer från företaget som äger Raffles City.

Min ambition var från början att studera tre urbana komplex, men jag valde sedan att koncentrera mig på enbart ett av dessa för att kunna göra en mer noggrann och djupare analys. Anledningen till att just Raffles City valdes är att det är det urbana komplex som tydligast arbetar med 'stad i staden'-konceptet. Dessutom är Raffles City ett eget varumärke som finns på flera ställen och det var också enkelt att finna information om eftersom det fanns tillgång till engelskspråkiga hemsidor. Raffles City är dessutom det senast byggda urbana komplexet i Chengdu, och är på väg att lanseras i tre andra städer i Kina vilket ger aktualitet till studien.

De intervjupersoner som använts i studien hittades genom sidan gochengdoo.com, en engelsk hemsida om Chengdu och för människorna här.⁶⁴ På två av sidans forum, "Living in Chengdu" samt "Personals", utlyste jag intervjupersoner som bodde eller hade bott i något av de urbana komplexen.⁶⁵ Min förfrågan resulterade i ganska många svar, men enbart från män där majoriteten var från ett annat land än Kina. Det urval jag sedan gjorde utifrån dessa svar var delvis slumpmässigt; de som svarade först tackades ja till, delvis något kontrollerat då alla som svarade på förfrågan inte hade den koppling till de urbana komplexen som söktes.

Vad gäller textmaterial har allt material som hittats om Raffles City eller CapitaLand och som har känts relevant studerats. Dessutom har en hemsida från Chengdus kommun använts, gochengdu.cn, för att få en uppfattning om vilka urbana satsningar som prioriteras och hur kommunens intressen förhåller sig till de som uttrycks av CapitaLand.

Fältarbete

Observation

En del av denna studie bygger på observation. Observation har ansetts som en viktig del i denna studie för att kunna kombinera och jämföra de egna erfarenheterna av fältet med de som uttrycks av aktörerna i fältet. Patrik Aspers visar på fördelarna med denna metod

Meningen finns inte, så att säga, bara i orden, utan även i ordens praktik och visuella intryck. Detta är ett starkt argument för att kombinera intervjuer med observation [...] Det är även ett starkt argument mot rena textanalyser och olika former av objektivistiska studier. [...] Poängen är emellertid att man bör fråga sig: Om man har tillgång till människor som man kan observera och intervjua, varför ska man då nöja sig med textmaterial?⁶⁶

64 I Googles sökmotor beskrivs Gochengdoo.com som en sida med "Information for the English speaking community in the city, with event and venue listing, news, classifieds and forum", hämtad 2013.03.01.

65 Se bilaga 4.

66 Patrik Aspers. *Etnografiska metoder*. 2:1 uppl. Malmö: Liber, 2011, s. 113.

Här visas också på de möjligheter och fördelar som finns med att kombinera olika metoder med varandra och som ju är fallet i denna studie. Aspers påpekar dessutom vidare att enbart observation sällan räcker utan att den *bör* kombineras med annat material.⁶⁷

Observationerna gjordes med hjälp av kamera, penna och en anteckningsbok. Raffles City besöktes tre gånger, vilket innebar en total observationstid på ungefär åtta timmar. Utgångspunkten för observationerna har varit fyra av de fem sinnen (smak uteslutet då det inte var relevant här) där en övergripande uppfattning försökt skapats utifrån frågorna: Vad hörs? Vad känns? Vad luktar det? Vad syns? Efter detta har sedan platsen rent deskriptivt försökt beskrivas genom att utgå från följande frågor:

- Hur relaterar Raffles City till omgivande kvarter?
- Vilka urbana funktioner finns här?
- Finns det några offentliga rum/platser?
- Vem rör sig här?
- Vilka aktörer verkar (främst) här?

Enligt Aspers kan fältanteckningar delas upp i fyra stadier: 1) mentala anteckningar, där man tar in det som sker, 2) är korta nedtecknade anteckningar där man under observationen tar små pauser för att skriva ner det man ser. Punkt 3) är de utvecklade tankarna som innebär att man skriver rent anteckningarna på datorn och det är dessa som sedan utgör det empiriska materialet. Det sista stadiet 4) är att skriva ut anteckningarna.⁶⁸ I denna studie har punkt ett till tre följts, punkt fyra uteslöts då anteckningarna inte var mer omfattande än att det gick att få en bra överblick via datorn.

Intervju

Syftet med de intervjuer som genomförts har varit att undersöka hur olika aktörer i de urbana komplexet uppfattar dem. Med aktörer här menas företagen som bygger dem, människor som bor här och människor som jobbar här. Anledningen till att denna studie valt att utgå från aktörer med så olika roller är att få ett breddat perspektiv på hur dessa urbana komplex kan uppfattas.

Totalt intervjuades tre informanter där varje intervju varade mellan 45 minuter upp till 1,5

⁶⁷ Aspers, s. 111.

⁶⁸ Aspers, s. 128.

timme. Två av informanterna hade tidigare bott i de urbana komplexen (Raffles City samt Fortune Center) och den tredje informanten arbetade i en av kontorsbyggnaderna på Yanlord Landmark (ytterligare ett urbant komplex). Urvalet av informanter är något begränsat då alla är män, detta kan bero på flera möjliga faktorer, exempelvis: 1) min begränsade kännedom om de kanaler där intervjupersoner kunde finnas, 2) den språkliga barriären samt 3) att många av de personer som bor i ett urbant komplex verkar vara i Chengdu genom arbete. Många av de västerländska företag som är etablerade här är verksamma inom mansdominerade branscher, framförallt inom bilindustrin. Jag är medveten om att detta begränsade urval riskerar att ge en homogen och inte helt rättvisande bild av fältet, men då denna studie inte är ute efter att ge några entydiga svar, utan snarare är intresserad av personliga upplevelser av fältet anses intervjuerna ändå tillföra studien användbart material.

Intervjumetoden utgår från diskurspsykologin som så den beskrivs av Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips i *Diskursanalys som teori och metod*. Enligt diskurspsykologisk modell ska en intervju bestå av flera typer av frågor, så som öppna frågor, följdfrågor, uttömmande frågor och så vidare, och det gör ingenting om man i intervjun även råkar ställa några ledande frågor.⁶⁹ Dessutom ses intervjun som ett samtal, en interaktion mellan informanten och intervjuaren. I denna studie fanns detta i åtanke såväl under konstruerande av frågorna som under samtals gång.

De intervjuer som gjorts i studien kan definieras som halvstrukturerade (vilken tillsammans med ostrukturerade är vanligast inom diskurspsykologin)⁷⁰. Utgångspunkten var således färdigt formulerade frågor, men som under intervjuns gång ofta gled in i varandra eller ledde till nya frågor. Frågorna skiljde sig lite åt beroende av vilken roll den intervjuade hade, men rörde sig i huvudsak runt frågor om informantens egen uppfattning om platsen (såsom dess aktörer och arkitektur) samt om de upplevde att de urbana komplexen påverkade Chengdu på något sätt.⁷¹

Anonymisering av informanterna har i denna studie inte ansetts nödvändig, alla informanter har gått med på att nämnas vid namn. För att ta hänsyn till den personliga integriteten har dock enbart den information om informanten som känts relevant för sammanhanget använts.

Analysarbete

Diskurspsykologi och marginalmetod

Analysen av materialet har skett utifrån Patrik Aspers marginalmetod i kombination med den

69 Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur, 2011, s. 120f.

70 Winther Jørgensen & Phillips, s. 119.

71 Se bilaga 5.

tidigare nämnda diskurspsykologin. Marginalmetoden innebär rent praktiskt att texter kodas med hjälp av färgmarkeringar utifrån ett kodschema. I denna studien utgjordes koderna av såväl förutbestämda teman som teman som hittades under genomläsningen av materialet, vilket också försvaras av diskurspsykologin där man inte enbart söker teman utifrån sin ”teoretiska ram” utan är öppen även för nya teman som man hittar under processen.⁷² Marginalmetoden brukar också bestå av en så kallad grundkodning som innebär att man kodar typen av material (exempelvis som intervju eller observation), denna typ av kodning uteslöts dock här eftersom den inte är nödvändig vid mindre studier som denna där materialet är relativt litet till omfång.⁷³

De stora grundläggande teman som hittades och som varit utgångspunkt för analysen är nostalgi, autenticitet och det internationella. När det gäller intervjuerna har dessa teman tittats på utifrån hur de olika aktörerna talar kring dessa begrepp och hur de ges betydelse. Inom kvalitativ forskning, som denna studie är en del av, ses intervjun just ”som ett sätt att undersöka de betydelser som människor skapar i social interaktion”⁷⁴, mer specifikt för diskurspsykologin är att man undersöker språket för att analysera betydelser och hur dessa betydelser formas i interaktion. Därför har såväl frågor som svar transkriberats och tagits hänsyn till i själva analysen, något som också förespråkas av diskurspsykologin.⁷⁵ Detta gör att också jag i egenskap av forskare är inbegripen i analysen där, som bland annat Aspers påpekar, ”tolkningen och förståelsen av vad som sägs sker utifrån forskarens förkunskap.”⁷⁶

Enligt Winther Jørgensen och Philips är det också inom diskurspsykologin vanligt att ”[e]n stor del av rapporten består av utdrag från transkriberingen och detaljerade tolkningar som identifierar mönster i stoffet”,⁷⁷ så gäller även för denna studie. Vid citering av intervjuer förekommer stundtals grammatiskt felaktiga meningar, detta har dock lämnats därhän, undantaget då det påverkat eller stört kontexten. Detta har gjorts dels för att inte framställa personen ifråga på ett nedvärderande sätt, dels på grund av att citatet riskerar bli rörigt och svårförståeligt vid infogande av allt för många rättningar i dem. Ambitionen har i övrigt varit att förstå och tolka varje informant välvilligt och hålla de egna kommentarerna kring analysens citat så värdeneutrala som möjligt.

Textmaterialet från CapitaLand har studerats i syfte att se hur Raffles City beskrivs av företaget

72 Winther Jørgensen & Phillips, s. 122.

73 Aspers, s. 187.

74 Winther Jørgensen & Phillips, s. 120.

75 Winther Jørgensen & Phillips, s. 120f.

76 Aspers, s. 141.

77 Winther Jørgensen & Phillips, s. 123.

och vilken ideologi som ligger bakom byggandet av dem. Genom att studera hemsidor, reklam och broschyrer går det också att se huruvida företagens bild av Raffles City stämmer överens med den uppfattning som fåtts genom observation och intervju. På ett liknande sätt har även de texter som skrivits av kommunen undersökts, men med ett större fokus på vilken bild som målas upp av Chengdu som stad.

Forskarreflexivitet och avgränsningar

Teoretiska perspektiv

Det medför alltid vissa problem att som utomstående betrakta fenomen som sker på en annan plats och/eller i en annan kultur och att dessutom försöka säga något om det lokala gör inte det hela lättare. Att jag, som västerlänning studerar urbana komplex i Kina är problematiskt på flera sätt, dels finns det en risk med att jämföra allt med västerländska städer men det finns också en risk med att inte göra det, att se allt som annorlunda och på så sätt riskera att exotisera. I denna studie har därför valet av teori varit viktigt för att medvetandegöra den egna positionen, där insikten om att det lokala ofrånkomligen ses ur ett västerländskt perspektiv finns. Därför har min ambition med studien också lagts vid att försöka förstå det undersökta materialet och inte vid att ge ett entydigt svar utifrån det. Det som presenteras i denna studie är därför *en* möjlig förståelse utav flera för hur den kinesiska stadsplaneringen kan förstås. Tillsammans med andra tolkningar med annorlunda infallsvinklar kan en större förståelse för fenomenet som sådant skapas – det finns inte ett entydigt svar utan flera.

Även om sökandet efter det lokala kan innebära vissa svårigheter finns det samtidigt vissa fördelar med detta fokus. Genom att försöka förstå det lokala kan mitt västerländska synsätt sättas i perspektiv vilket kan leda till att bestämda föreställningar eller vedertagna sanningar tvingas till omförhandling och ifrågasättande. Dessutom kan jag, genom att studera ett fenomen utan en allt för stor förförståelse, upptäcka saker som andra riskerar missa då de av vanemässiga skäl kan vara blinda inför dem.

Chengdu och Kina

Ett ”nytt” land (ur mitt perspektiv) innebär också andra, mer tidsrelaterade svårigheter. För min del, som varken varit i Kina eller Chengdu tidigare krävdes det att en viss tid togs i anspråk för att sätta sig in i denna nya situation. Detta inbegrep bland annat förberedelser av studien på hemmaplan – vilka böcker ska med, vad behöver jag veta innan och så vidare – samt åtminstone en vecka för att

hinna bekanta mig någorlunda med staden. Att lära känna en stad på en vecka är däremot svårt, men min nästan två månaders långa vistelse i Chengdu gav mig åtminstone de basala kunskaper jag behövde och framförallt en känsla för staden i stort. Det går dock inte att bortse ifrån att Kina är ett land med lång tradition och historia och med ett ganska komplext politiskt liv – kunskaper som under denna korta tid varit omöjliga att tillgodogöra sig. Även om vissa sammanhang riskerar att gå förlorade, är det vissa kunskaper som jag ansett varit mer nödvändiga än andra att lära sig sett till studiens syfte. Dessa kunskaper berör främst historia och politik koncentrerad till 1900-talets mitt fram till idag och där en särskild tyngdpunkt lagts vid urbana aspekter. Anledning till avgränsning är att Mao Zedong och hans KKP då tog makten, vilket inte minst innebar betydelsefulla förändringar för de kinesiska städerna, förändringar som fortsatt präglar dem.

Disposition

Dispositionen i denna uppsats utgår från Lefebvres uppdelning mellan å ena sidan det visionära rummet och det erfarna rummet å den andra sidan. Mer konkret innebär detta en uppdelning i två delar, där *Del I. Det visionära rummet* talar om CapitaLands och arkitektens visioner för Raffles City. Dessutom presenteras här hur kommunen profilerar Chengdu. I *Del II. Det erfarna rummet* ställs dessa visioner mot mina egna och informanternas upplevelser och användning av rummet. Analysen avslutas med en tredje del, *Del III. Slutdiskussion*, där jag sammanfattande redogör för studiens slutsatser. Under denna rubrik förs också en kortare, mer allmän diskussion kring Kinas urbanisering.

ANALYS

DEL I. Det visionära rummet

Applicerar vi Lefebvres tankemodell på Raffles City motsvaras rummets representationer av CapitaLands, företaget som byggt Raffles City, och arkitektens föreställningar och visioner om platsen. I denna första del av analysen är det just rummets representationer som är utgångspunkten.

Sliced Porosity Block – Raffles City på pappret

The Sliced Porosity Block forms large public plazas with a hybrid of different functions. Creating a metropolitan public space instead of object-icon skyscrapers [...].⁷⁸

Sliced Porosity Block, så kallas Raffles City som konstruktion av arkitekturkontoret Steven Holl Architects, ett från början New York-baserat kontor men som nu också återfinns i Beijing. I denna beskrivningen av Raffles City poängteras att fokus i första hand inte varit att skapa en ikonbyggnad, utan i att skapa ett offentligt rum med en stadsmässig prägel. Därför är Raffles City's torg placerat centralt och inramat av komplexets tillhörande byggnader, det är alltså inte bara *en* byggnad. På arkitektbyråns hemsida beskrivs torget vara utformat efter "the three valleys" (svenska, de tre ravinerna; kinesiska, San Xia) som är ett område längs Changfloden (tidigare Yangtze floden) i Kina som omringas av höga berg. Floden sträcker sig från Shanghai i öst till Chongqing i väst, en stad ungefär två timmar från Chengdu. Inspirationen till torgets utformning beskrivs vara hämtat från en dikt av den kinesiska poeten Du Fu (713-770). Steven Holl beskriver i filmen *A Conversation with Steven Holl* hans avsikt med detta symboliska inlemmande:

to really know a people you must understand their poetry first. An ancient Chinese poetry is probably the deepest tradition on earth of poetry. And then, Du Fu is one of the greatest poets and he lived here in Chengdu. [...] We had this poem as a kind of feeling about the project.⁷⁹

Bortser vi från den något klichéartade beskrivningen av poesin som en spegel av befolkningen ger citatet ett uttryck för vad Holl anser vara syftet med ett symbolsikt inlemmande. Genom det traditionella uttrycket kan den kinesiska befolkningen förstås och Raffles City kan på så sätt ges en lokal anknytning. I ett insprång i en av byggnaderna har denna idé ytterligare konkretiserats, där

78 Sliced Porosity Block. <http://www.stevenholl.com/project-detail.php?type=housing&id=98>, Steven Holl Architects hämtad 2013.05.27.

79 A Conversation with Steven Holl. <http://www.designboom.com/architecture/steven-holl-speaks-about-the-completed-porosity-block-chengdu/>, hämtad 2013.05.27.

återfinns en historisk paviljong i vilken Chengdus historia ska projiceras. De lokala aspekterna av Raffles City verkar således snarare vara kopplade till ett traditionellt Kina än ett nutida.

Återgår vi till det relativt stora utomhustorg som är en del av Raffles City, verkar Holl ha haft höga ambitioner i att göra detta torg så likt ett "riktigt" som möjligt. I filmen påpekar han bland annat torgets tillgänglighet och interaktion med det omgivande området:

there is something like eleven different ways you can enter this big public space and the most important one, this one [pekar mot en av entréerna] connects back to the main road [Renmin South road, min anm.] and you can see the activity of the city beyond so it really does connect to the urban space of the city.⁸⁰

Här påvisar Holl viktiga aspekter av det offentliga rummet, men trots hans höga ambitioner tillhör torget CapitaLand som med ganska små medel kan inskränka platsen offentliga dimensioner om det anses önskvärt. Som en plats tillhörande en privat aktör riskerar kommersiella intressen gå före de offentliga principerna.

En stad i staden

These arcades, a new contrivance of industrial luxury, are glass-covered, marble-floored passages through entire blocks of houses, whose proprietors have joined forces in the venture. On both sides of these passages, which obtain their light from above, there are arrayed the most elegant shops, so that such an arcade is a city, indeed a world, in miniature.⁸¹

Texten är ett utdrag ur *Illustrated Paris Guide*, här citerad av Walter Benjamin och åsyftar 1800-talets framväxande arkader i Paris. Trots det skiljer sig denna framställning inte nämnvärt från den beskrivning CapitaLand gör av Raffles City som marknadsförs som en 'stad i staden'.

Konceptet borde således innebära att man i princip inte behöver röra sig utanför detta område då alla stadens funktioner borde finnas inom det. På så sätt blir Raffles City också en skyddad miljö där de delar i staden som anses mindre önskvärda kan undvikas. Dåligt väder eller plötsliga väderomslag löses med tak och luftkonditionering, trafik och transport med bil kan undvikas då tunnelbanan går rakt in i komplexet. Matlagningen är förpassad in i ventilerade kök och os och dålig lukt blir därför inte ett problem. Också människor kan uteslutas som inte handlar eller agerar i enlighet med företagets (synligt eller osynligt) uppsatta ramar. Raffles City utgör ett begränsat

80 A Conversation with Steven Holl. <http://www.designboom.com/architecture/steven-holl-speaks-about-the-completed-porosity-block-chengdu/>, hämtad 2013.05.27.

81 Benjamin, s. 78.

utrymme där utopin blir kontrollerbar. Det önskade går att förpassa och det önskade går att tillföra. Byggandet av fler urbana komplex kommer enligt en sådan tolkning innebära att allt större delar av staden kommer bestå av bestämda utrymmen, där dess funktioner – och i förlängningen – folks behov redan skulle vara definierade av någon annan, det vill säga av företagen som bygger dem. Huruvida människor sedan brukar platsen som så det är tänkt går dock aldrig att garantera, vilket framgår av Lefebvres rumsliga triad. I Raffles City går en motsättning att skönja även inom själva momentet. Arkitekten Steven Holl benämner exempelvis aldrig sitt projekt Sliced Porosity Block som en stad i staden, även om det går att härleda från hans uttalande om det som en ‘byggnad i byggnaden’.⁸² Det Holl däremot säger är att projektet bygger på ”a concept of micro-urbanism”,⁸³ vilket visserligen påminner mer om ‘stad i staden’-beskrivningen, men som inte gör ett lika tydligt anspråk på att vara just en stad. En viss förståelseförskjutning kan därför anses ha uppstått när Sliced Porosity Block togs i bruk av CapitaLand och blev Raffles City.

Raffles City centrala läge, och den generella trenden av att allt fler shoppingcenter placeras inne i stadskärnan riskerar att få tydligare konsekvenser för de offentliga utrymmena. Medan ett shoppingcenter utanför staden kanske nyttjar en oanvänd plats gör stadens tätare bebyggelse att offentliga platser tvingas tas i anspråk till fördel för mer ekonomiskt gynnande krafter. Det sätt som Raffles City försöker efterlikna stadsrummet genom att skapa torg, innebär att det offentliga rummet i viss mån blir skenbart. Skenbart då dessa torg saknar dess kanske mest fundamentala egenskap – att vara publik. Istället blir torgen en kommersiell plats där dess ursprungliga syfte går förlorat. Särskilt tydligt blir det för torgen inne i Raffles City, när butikerna stängs kan inte heller dessa utrymmen nyttjas. För det torg som är placerat utomhus blir det skenbara inte lika framträdande, men de vakter som promenerar här vittnar om att platsen inte är helt öppen. Dessutom bidrar detta torg, lika mycket som de som återfinns inomhus, att stadsrummet fragmenteras på det sätt Lefebvre menade, där det blir föremål för kommersiella intressen.

Symboler, landmärken och ikoner

Symboler, landmärken och ikoner, kärt koncept har många namn? Inom stadsprofilering verkar de åtminstone vara flitigt använda begrepp, och Raffles City verkar inte vara undantagen denna kärlekshistoria. I CapitaLands texter stöter man på uttryck som ”*urban icons within business or*

82 A Conversation with Steven Holl.

83 Sliced Porosity Block.

cultural districts in global gateway cities”⁸⁴ eller ”*iconic landmarks, as well as important symbols of urbanization*”⁸⁵ eller att de ”serve as an *economic and cultural landmark*”,⁸⁶ och i en intervju med Hoon Teck Ming, CapitaLands regionalchef för sydvästra Kina, säger han att ”Raffles City will surely become a new *landmark of Chengdu*”⁸⁷ (i samtliga citat, min kursivering). Genom dessa uttryck indikeras och implementeras det att Raffles City också betyder något i en större kontext – Raffles City blir det konkreta beviset på att Chengdu är en urbaniserad stad, en stad med god ekonomi och en levande kultur, och kanske framförallt – en stad som är global och öppnad mot övriga världen. Raffles City talas alltså om i termer av ikon, symbol och landmärke, just det som Holl försökte undvika. Här visas den rumsliga produktionens komplexitet, dess instabila karaktär tydliggörs och återigen visas det på att motsättningar inte enbart finns mellan olika moment utan också *inom* dem. I händerna på CapitaLand har Holls vision i viss mån ändrat riktning.

På Raffles City’s startsida rullar ett litet bildspel som visar i vilka städer Raffles City är etablerat. Varje stad ägnas en kort sekvens där bilder på varje stads Raffles City visas upp tillsammans med en kort punch-line liknande text. På Chengdus sekvens lyder texten ”cosmopolitan lifestyle at your doorstep”.^{88,89} På så sätt verkar Raffles City i sig själv, och inte bara Chengdu i sin helhet, vara denna globala port. Genom att beträda Raffles City skulle man i teorin kunna befinna sig var som helst i världen. Raffles City blir det internationella materialiserat där dess identitet inte verkar vara bunden till plats. Raffles City Chengdu innehåller visserligen lokala dimensioner med den kinesiska poeten Du Fus dikt och ”de tre ravinerna” som integrerade delar i designen (vilka studien kommer komma in på mer i Del II), men själva konceptet ‘Raffles City’ förekommer på flera platser. Dessutom skulle symbolismen bli godtycklig och svårupptäckt om de förklarande skyltarna, som beskriver symboliken, försvann, vilket innebär att dessa integrerade lokaliteter skulle kunna omformuleras om kontexten krävde det. På så sätt kan Raffles City sägas inneha en flytande identitet som kan anpassas efter den omgivning den befinner sig i. Det går naturligtvis inte att bortse ifrån att arkitekten vid skapandet av byggnaden inspirerades av lokala aspekter, men ser man på det rent krasst går människors tolkning av symboliken inte att säkerställa. Det är först när det

84 Raffles City. <http://www.capitaland.com/our-business/mixed-developments>, *Capitaland* hämtad 2013.02.18.

85 Raffles City Brand – Brand Milestones. http://www.rafflescity.com.cn/en/about_2.aspx, *Raffles City* hämtad 2013.02.18.

86 Raffles City Brand – City within City. http://www.rafflescity.com.cn/en/about_3.aspx#5, *Raffles City* hämtad 2013.02.18.

87 Shengyuan et al., s. 19.

88 Raffles City. <http://www.rafflescity.com.cn/en/>, hämtad 2013.02.21.

89 Se bilaga 6.

sätts ord på den lokala dimensionen som den upptäcks med säkerhet. Ses symboliken som godtycklig, beroende av förklaring för att förståelsen ska kunna garanteras, kan Raffles City identitet i viss mån anses vara kontextlös vilket gör den gångbar på flera platser. Raffles Citys flexibla karaktär skulle således kunna definieras som internationell, om vi utgår från Nationalencyklopedins något allmängiltiga definition av begreppet; ”något [som] omfattar många länder i hela världen”.⁹⁰ Således innebär Raffles Citys internationella framtoning att den görs möjlig på flera platser, vilket i sin tur kräver ett visst mått av neutralitet och distans från identitet. Redan nu finns Raffles City i flera städer, där visserligen alla utom en är kinesiska, men det visar ändå på en slags homogenisering, där ett och samma koncept kopieras. Här går en global struktur att ana, där homogeniseringen kan ses som en effekt av en mer påtaglig internationalisering där städer överlag blir allt mer lika varandra. Städer utvecklas inte längre isolerat från varandra, byggtekniker och trender inom arkitektur exporteras och importeras liksom andra varor.

Att bygga människor

”They are residues from a dreamworld”⁹¹ skrev Benjamin om hans samtids shoppingcenter och åsyftade 1800-talets Paris som drömvärlden. De shoppingcenter som finns i många delar av Kina idag, och specifikt det komplex som denna studie behandlar kan knappast ses som rester av en drömvärld utan snarare som något som återupplivar denna tanke. Detta går det bland annat att se i de kortare filmer som gjorts av CapitaLand om Raffles City, där komplexet framställs som en närmast utopisk plats. I en av filmerna, som företaget döpt till ”Love in Raffles City”,⁹² får vi se en ung kille och en ung tjej mötas och bli kära här. Filmen ackompanjeras av en glad melodislinga, som närmast påminner om introt till en amerikansk sitcom, där vi får följa paret från det första oväntade mötet – ”unexpected encounter by fate” – till den sista scenen där han sätter en ring på hennes finger – ”vows and commitment for love”. Flera små citat som dessa dyker upp under filmens gång som rullande, intonade textremsor. Just denna filmen är på engelska, vilket skulle kunna tolkas som att dess målgrupp är utomkinesisk. Å andra sidan är användandet av engelska uttryck, ord och namn ett ganska vanligt använt grepp runt om i världen⁹³ och handlar kanske inte i första hand om att man vill vända sig till en utländsk kundkrets, snarare verkar det vara en del av ett

90 internationell. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/enkel/internationell>, *Nationalencyklopedin* hämtad 2013-05-31.

91 Benjamin, s. 88.

92 Love in Raffles City. <http://e.weibo.com/rafflescacity>, hämtad 2013.02.19.

93 Exempelvis bland svenska klädföretag: JC – jeanscompany, Weekday eller svenska klädmärken såsom: Whyred, WeSC eller Cheap Monday. Butiksskyltar där det står ”sale” istället för ”rea”, ex. H&M.

imageskapande där man som företag vill framstå som internationell och global.

CapitaLands reklamfilm målar upp Raffles City som en drömlig plats utan bekymmer, och utan att vara allt för dömande kan man väl säga att den i sin framtoning upplevs något gläntig. Det citat som kanske mest anspelar på tanken om Raffles City som utopins plats är ”Day after day, Raffles City tells us what happiness means”. Om Raffles city berättar för oss vad lycka betyder, vad är då definitionen av lycka? Det är svårt att tolka lyckobegreppet (i sammanhanget) som annat än möjligheten att kunna shoppa, äta, gå på bio och eventuellt också, bli kär. För vem stämmer då denna definition av lycka, eller snarare; vem *förväntar* sig företagen att denna definition ska stämma för?

I samma intervju (som nämndes tidigare, se s. 26) med Hoon Teck Ming, angående Raffles City får man en liten hint om vilka dessa människor skulle kunna tänkas vara:

Our target customers are fashionable people, and the consumption concept and fashion sense of people in Chengdu is at leading position in the whole country.⁹⁴

Även om Chengdu tycks ha många modesinnade människor – ”fashion sense of people in Chengdu is at leading position” – är det långt ifrån alla som har råd att handla här, priserna ligger generellt på en högre nivå jämfört med de butiker och matställen som återfinns längs gatorna i Chengdu. CapitaLand verkar dock inte enbart vända sig till de redan modemedvetna och till dem med tillräckligt med pengar i plånboken, deras strävan verkar också vara att *skapa* dessa människor. Ser man till en av de texter CapitaLand skrivit om sig själva finner man att företagets anda ligger i att ”Building People”,⁹⁵ de gör därmed ingen hemlighet av att de arbetar för att forma – eller bygga – människor så att de passar deras ”produkt”, i Raffles Citys fall stavas virket köpstark och modemedveten. I en västerländsk kontext, eller åtminstone i en svensk, är det svårt att se att något företag skulle uttrycka sig så tydligt om denna sak, men att stadsutveckling i många tider och på många platser inte enbart har handlat om att modernisera utan också varit ett verktyg för kontroll är inte unikt för Kina. Denna kontroll har också handlat om att upprätthålla ideologiska ideal och för det krävs att samhällsmedborgarna också agerar i enlighet med ideologins doktriner. På så sätt kan också ideologiska övertygelser anses tätt sammankopplade med drömmen om utopin, Mihai Craciun skriver:

94 Shengyuan et al., s. 21.

95 Raffles City Brand – Capitaland. <http://www.rafflescity.com.cn/en/about.aspx>, *Raffles City* hämtad 2013.02.18.

If Utopia is illusion, then ideology is illusion decreed, imposed: it mandates optimism. [...] Indeed, each day's miseries are Utopia's raw matter; the project of constructing social perfection is directed first at the masses. Communist throughout modern history have inherited a Utopian ideology that mandates belief in an ideal history.⁹⁶

Tron på att utopin är något som kan förverkligas kan således ses som en del av den röda ideologin och där också tron på att kunna stöpa människor enligt den verkar finnas. Raffles Citys strävan att framstå som en stad i staden blir i detta syfte det perfekta objektet för utopins realisering. Till skillnad från staden utgör Raffles City ett begränsat område där de utopiska strävanden helt och hållet kan kontrolleras och styras av en part, det vill säga CapitaLand. Raffles City blir en yta där idéerna om utopin kan projiceras, genom att förpackas i ett förskönande skimmer tonas de underliggande kommersiella intressena ned. Kanske kan man dra paralleller till Benjamins text om hur Paris arkader blev platser där fantasin producerades⁹⁷ och till vilka människor drogs i syfte att bli distraherade.⁹⁸

Chengdus profilering

Gochengdu.cn är en hemsida som ansvaras av kommunen och vars syfte är att marknadsföra Chengdu. På hemsidan går det bland annat att läsa att den ekonomiska tillväxten har haft stora effekter på Chengdu, här skriver man till exempel att:

People are more conscious of international modern fashions, Starbucks has locations all over the city, and more and more interaction between Chengdu and the wider world is giving birth to an ever more cosmopolitan and confident society.⁹⁹

Här framhålls Chengdu som en internationell stad genom att påvisa graden av modemedvetenhet och förankring till övriga världen, här görs också Starbucks till ett bevis på denna internationalisering. Genom exempel som dessa vill man alltså skapa en bild av Chengdu som modern och som ett samhälle med självförtroende – en världsomfattande stad, en *kosmopolit* helt enkelt. Kommunens bild av Chengdu går således i linje med CapitaLands idé om Raffles City, hos båda aktörerna framförs det internationella och kosmopolitiska som viktiga aspekter.

På samma hemsida, men under fliken ”The Chengdu Guide to International Shopping Locations”, har kommunen till och med en egen, ganska målande, text av Raffles City, och även här

⁹⁶ Craciun, s. 47.

⁹⁷ Benjamin, s. 88.

⁹⁸ Benjamin, s. 82.

⁹⁹ Chengdu Today. <http://www.gochengdu.cn/about/chengdu-overview#chengdu-today>, *GoChengdu* hämtad 2013.04.29.

framhävs just den internationella aspekten:

Raffles City offers a breath of fresh air for both local and foreigners in Chengdu. Unlike other shopping centers, Raffles City is almost pure international flavor: more than 70% of all outlets are the types of foreign brands you would find at a comparable mall back home, including a spectacular grocery store, TREAT, which carries an incredibly large selection of foreign groceries at affordable prices.¹⁰⁰

Här verkar det som att det utländska är det som definierar det internationella, ”almost pure international flavor” verkar syfta till att det finns 70% utländska märken, de resterande 30% borde således vara inhemska och enligt kommunens beskrivning *inte* klassas som internationella. Det som är inhemskt för en själv kan visserligen kännas svårare att definiera som internationellt, exempelvis skulle kanske inte IKEA eller H&M marknadsföras som internationella märken för svenska konsumenter. Hur kan då det internationella förstås? I broschyren ”Raffles City. Shopping Guide” som jag tagit under ett av mina besök i komplexet finns en lista över alla butiker i Raffles City. Förutom Kina, som är det enskilt största landet vad gäller butiksrepresentation, återfinns Europa som den största utomkinesiska aktören. Ser man sedan till Asien och USA upptäcker man att andelen butiker är nästan precis lika stor. Detta innebär, sett till totala antalet butiker, att det finns en större representation av asiatiska butiker i Raffles City än västerländska – att bli internationell behöver således inte enbart handla om att öppna upp mot väst, bli ”västifierad” – utan även, och kanske snarare, om att bli global i en vidare mening.

En stor tyngdpunkt i både Chengdus och Raffles Citys imageskapande process verkar alltså ligga i det internationella, men på gochengdu.cn framhålls, visserligen bara i ett stycke, ytterligare ett perspektiv:

Instead of focusing on pure manufacturing and exports, Chengdu went for services, hi-tech industries and the IT sector. As such the city is able to grow at a breakneck pace, without completely destroying the beauty and cultural heritage that locals hold so dear.¹⁰¹

Här är det framförallt den sista meningen som känns intressant, i skapandet av det ”nya” Chengdu tycks det även finnas en vilja och en medvetenhet från kommunens sida som handlar om att ta hänsyn till ett kulturellt arv (även om texterna på hemsidan generellt får anses trycka mer på tidigare nämnda faktorer). Hur denna hänsyn sedan tar sig uttryck i realiteten kan, åtminstone som utomstående, vara svårt att förstå, det är lätt att få en bild av att moderniseringen enbart handlar om

¹⁰⁰The Chengdu Guide to International Shopping. <http://www.gochengdu.cn/exploring/chengdu-guide-to-international-shopping-locations>, *GoChengdu* hämtad 2013.04.29.

¹⁰¹ Chengdu Today.

att skapa ett ”nytt” Chengdu utan hänsyn till den stad som ju faktiskt redan finns där. Men denna syn påverkas också av hur man tolkar begreppet kulturarv och av vem denna tolkning görs. I kommunens text framgår ingen specifik definition av ordet, men genom de observationer och intervjuer som gjorts går det att, längre fram i analysen, se att dessa tolkningar i varje fall inte är entydiga.

DEL II. Det erfarna rummet

Analysens andra del utgår både från de rumsliga praktikerna och representationernas rum. Anledningen till att jag låtit båda dessa moment hamna under samma del är för att de båda definieras som det erfarna rummet och jag kommer under båda momenten använda mig av samma analysunderlag, det vill säga intervjuerna och de egna observationerna.

De rumsliga praktikerna inbegriper människorna som rör sig på Raffles City och hur de använder rummet rent fysiskt, medan representationernas rum handlar om föreställningar av rummet. Här undersöks hur Raffles City upplevs på plats, vilka berättelser (kollektiva eller personliga, upplevda eller imaginära) det är som bidrar till att skapa rummet.

Förändrade livsstilsmönster

På platsen för Raffles City låg tidigare *Sichuan Provincial Museum*, då sydvästra Kinas största museum för historia, kultur och konst, men efter att museet revs 2008 har platsens kulturella innehåll ersatts av ett mer kommersiellt inriktat sådant. Idag besöks Raffles City av unga, välbärgade kineser som fördriver tiden med att shoppa eller träffa sina vänner över en ”internationell lunch”. Åtminstone är det intrycket jag får under mina observationer i Raffles City. När jag frågar Niklas, en svensk kille som har bott i Chengdu sedan ett och ett halvt år tillbaka, om vilka människor han tycker sig se här, liknar hans svar min egen uppfattning

Nej... men jag tror att typ rika kineser kommer hit och shoppar. Nej, men du kan kolla på dem som kommer, de har typ så här högklackat och Gucci-handväska [...] och de bär på en shoppingkasse.

Även om det är svårt att enbart utifrån observationer och intervjuer säga något mer utförligt om vilka det egentligen är som rör sig i Raffles City, bidrar, enligt Lefebvre, även imaginära upplevelser till produktionen av rummet. De förutfattade meningar som exempelvis jag hade skapat innan jag ens besökte Raffles City gjorde att jag till en början kände mig ganska obekvämt i denna miljö eftersom jag hade en slags föreställning om att den var för ”fin” för mig. En sådan på förhand

utformad bild kan vara avgörande för om man sedan besöker en plats eller ej, på så sätt kan imaginära bilder också bli reella. Det som de egna observationerna samt intervjuerna ändå pekar mot är att det framförallt är kineser som rör sig här, kanske hade jag förväntat mig att se fler västerländska människor. Jämför man prisbilden på Raffles City med den generella i Chengdu går det att anta att ett visst ekonomiskt kapital krävs för att kunna shoppa här. Kanske kan Raffles City ses tillgodose de nya behov som skapats av en allt snabbare växande medelklass.

I reklamfilmen som det hänvisades till tidigare nämndes citatet ”unexpected encounter by fate”, utifrån både de egna observationerna samt de intervjuer som gjorts är frågan om det oväntade mötet inte sker enklare ute i staden än i Raffles City. Under de observationer som gjordes på plats upplevdes Raffles City relativt folktomt, varav en av gångerna mycket tomt. Detta är också något som verkar stämma med andra urbana komplex. Om Yanlord Landmark, ett annat urbant komplex som har något mer exklusiva märken än Raffles City men som i övrigt är likt sett till standard och faciliteter, sa Philip, som arbetar i ett av kontoren här och som är född i Sichuan-provinsen, exempelvis att ”in the lunch time it is a lot of people but for the rest of the time you feel so lonely, hehe”. Även om Philip säger det med en aning skämtsam ton, betonar han ändå ’so’ när han säger det och det verkar som om att han verkligen upplever det så. Även under mina observationer på Raffles City fick jag uppfattningen av att flest människor rörde sig i området där maten fanns, det var på kvällen och i detta område som jag såg flest människor på Raffles City. Niklas är däremot av en delvis annan åsikt, på frågan om han upplever att det är mycket folk som rör sig i Raffles City, svarar han:

Relativt mycket ändå, jo rätt så mycket. Det finns ju en del, eller... ett varuhus jag var i inne i centrum så här fint, så är det nästan tomt och så är det fullt med butiker och så... men det är inga som är där och handlar liksom.

Även om Raffles City av Niklas upplevs som relativt välbesökt framhålls samtidigt att det finns andra shoppingcenter där det inte rör sig så mycket folk, tidigare i intervjun säger han till exempel att ”det finns ju massor varuhus som är folktomma också”. Av det man kan utläsa från intervjuer och observationer verkar behovet av fler stora shoppingcenter i Chengdu inte vara direkt akut. Men även om marknaden i dagsläget kan tyckas mättad, verkar behoven av dessa center växa i takt med att allt fler byggs. Åtminstone ser Philip vissa förändringar i livsstilmönster hos människorna i Chengdu, och hos sig själv. Han påpekar bland annat att folk blivit bekvämare, man cyklar inte längre till jobbet; ”after the really big urban complexes set up it’s really hard finding a place parking

your bicycle”, eller att han själv blivit känsligare för väderomslag efter att ha vant sig vid luftkonditionering; ”I am afraid of the heat and cold very obviously now. When there is more than twenty... thirty degrees I will feel very hot.” Detta kan upplevas som ganska små, betydelselösa förändringar men det vittnar om att de urbana komplexen inte är obetydliga när det kommer till att forma människor, samhälle och sociala mönster och kanske i viss mån också ”bygga” dessa människor. Även om Philip för det mesta inte ger några indikationer om att dessa förändringar skulle vara negativa, oftast upplevs han som neutral gentemot dem, visar han ändå på en viss oro för vad en sådan utveckling skulle kunna leda till

but now the pace are much more faster, so fast. Ehm, we still feel happy compared to those huge cities like Shanghai, Beijing, Hong Kong. We still feel happy, because we're still slower than them. But now we really feel changes.

Enligt Philip bidrar moderniseringen till ett högre tempo som gör människor olyckliga, en ganska klassisk kritik av det moderna samhället även i en västerländsk kontext. Detta ger en indikation om att farhågorna inför vad urbaniseringen ska leda till även finns i Kina.

Att vara en del av en global strömning

Ett viktigt tema i analysen fann jag genom de intervjuer jag gjorde, där samtliga informanter använde sig av ordet ‘internationellt’ när de skulle försöka beskriva något som rörde Chengdu, Raffles City eller de urbana komplexen i allmänhet. Ur denna aspekt verkar CapitaLands bild av Raffles City stämma ganska väl överens med informanternas uppfattningar. När jag exempelvis frågar Niklas hur han känner sig när han rör sig i Raffles City svarar han:

det är lite skönt att komma ifrån så här Kina, Kinavärlden och så liksom... {Jag: Så du tycker inte att Raffles City känns kinesiskt?} Nej. {Jag: Hur skulle du säga att det känns då?} Internationellt kanske, hehe. Typ... man kan nog se det i New York eller i Stockholm eller så.

Här påtalar Niklas Raffles Citys globala dimension och han verkar ha svårt att se någon lokal dimension av Raffles City överhuvudtaget. I Niklas ögon blir Raffles City som internationell plats synonymt med något som lika gärna skulle kunna finnas i New York eller Stockholm. Han tycks dessutom se sig lämna Kina när han beträder Raffles City, vilket pekar mot att komplexet i viss grad uppfyller parollen ”cosmopolitan lifestyle at your doorstep”. Här ger också Niklas uttryck för att Raffles City är annorlunda än ”Kinavärlden”, men han har samtidigt svårt att platsbestämma det.

Detta skulle kunna kopplas till hur Benjamin talar om shoppingcentret som en skenbar värld – en värld skild från den ”riktiga” världen där man distanseras från omvärlden genom distraktion. Det mest konkreta exemplet är kanske hur jag själv, under mina observationer; förvirrad av Raffles Citys alla in- och utgångar och ‘byggnader i byggnaden’ fann det svårt att orientera mig här.

Också jag upplever till viss del Raffles City som internationellt. Under mina observationer här har jag särskilt lagt märke till hur man valt att namnge de olika våningsplanen i shoppingcentret med engelska namn, så som ”Urban Chic”, ”Celebrity Walk”, ”Vogue Drive” eller ”Chef’s Delight”. Återigen tror jag inte engelskan i första hand är ett sätt att underlätta för turister, sättet man namngivit våningsplanen tyder snarare på att de fyller en funktion som identitetsskapare. Raffles City riktar sig till en målgrupp som kan identifiera sig med dessa trend- och lyxbetingade namn.

Philip relaterar också de urbana komplexen till det internationella. När jag frågar honom om vad han tror att dessa komplex överlag betyder för Chengdu svarar han:

[...] the image of the city will be more international. In [a] good way international means eh... we are modern, comfortable and convenient. In a bad way we just drop some history. But create our new history.

Här ges en antydning om att det internationella har två sidor, en som är bra och en som är lite sämre. Den bra sidan innebär att Chengdu blir mer modernt, bekvämt och praktiskt: bredare vägar, luftkonditionerade hus – en bättre levnadsstandard överlag. Nackdelarna med denna internationalisering är dock, enligt Philip, att en del av historien går förlorad. De lokala aspekterna kan alltså anses bli svagare på grund av internationaliseringen vilket i sin tur gynnar en mer homogen utveckling där städer överlag blir mer likriktade. Philip är dock snabb med att påpeka att denna modernisering också skapar en ny historia som de själva är med och skapar. Således ges internationaliseringen en personlig/lokal dimension, vilket ger en antydning om att man ser sig som medskapare och inte enbart som en passiv anhängare till en global strömning.

Kanske är Philips positiva inställning till viss del färgad av den kommunistiska ideologin vars tro på utopien, enligt Craciun, införlivar samhället med optimism. Under intervjun talar Philip väldigt lite om de eventuella sociala baksidor som följer i moderniseringens spår. Även om vi under samtalet snuddar kring ämnet utmynnar Philips diskussion av problemen aldrig i någon direkt analys av dem. Utdraget som följer är ett exempel på detta, där jag i min grundfråga undrade om och hur han trodde Chengdu påverkades av de urbana komplexen, för att sedan låta den bli mer ledande; trodde han att de *människor* som bodde i ett område med ett urbant komplex var de samma

som bott där innan byggandet av ett.

No, no. After this kind of building is coming up the price nearby will go extremely high. When the people in the area lost their houses, the compensation they get from the government can't afford them to buy a new one in the same location. [...] so the people are living far away from the city now. That is good. {Jag: That is good?} That is good. {Jag: In what way is it good?} The suburban surrounding is better. The area is better, the traffic is better eh... that is good. It is for me, but maybe not for everyone, hehe. {Jag: For whom is it not good?} Hm... the people [who] don't drive. It is really far away from the city center, the public transportation is not so convenient. And eh... also for the people who need medical cares. If you live far away, the big or modern hospitals is located inside of the city. It's not very convenient for them. And eh... also for the office workers; you have to get up earlier, you have to spend more [time] on your way to the office.

Philip verkar ha svårt, eller åtminstone ger han inte uttryck, för vad detta skulle kunna innebära i ett större, socialt perspektiv – hans syn på de urbana komplexen upplevs på så sätt rationell och han värderar dem i första hand utifrån sig själv och sin egen situation.

Inlemmandet av traditionen

This fugitive between the earth and sky, from the northeast storm-tossed to the southwest. Time has left stranded in Three Valleys...

På en skylt utanför en av de tre dammarna på Raffles Citys torg finner man detta utdrag ur Du Fus dikt *Poetic Thoughts on an Ancient Site*. Dikten handlar om tiden, hur den rinner förbi och inte har någon möjlighet att komma tillbaka, platsen för dessa funderingar är ”the three valleys”.

På Raffles Citys torg symboliseras denna dikt av tre dammar belägna på olika höjd och där var och en av dessa representerar en varsin ravin: Xiling, Quatang och Wu. Samma symboliska element återfinns även inne i Raffles City, där dessa tre raviner representeras av olika delar i byggnaden och inlemmandet av dem i arkitekturen förklaras på informationsskyltar i plåt, både på engelska och kinesiska.

Xiling som är den längsta och mest magnifika ravinen står i centrum. Även Wu och Quatang är representerade men upptar inte en lika stor del, de företräds båda av en större öppen yta inne i Raffles City. Xiling däremot symboliseras av ett konformat hålrum som genomgår Raffles Citys fem våningar och avslutas med en glasskiva i toppen som i sin tur utgör botten på en av torgets högst belägna dammar. Denna symbolism beskrivs på en skylt bredvid som ”a unique design corresponding to the characteristics of the real Xiling Gorge” – den är uttalad och ska upptäckas. De förklarande skyltarna gör det emellertid svårt att misstolka symboliken, de blir ett medel med

vilka tolkningarna kan styra företagets vision i ”rätt” riktning.

Kanske kan detta inlemmande av en lokal och kulturell identitet ses som ett bevarande inslag där man med hjälp av symbolism väcker liv i det gamla. I så fall kan symbolismen också ses som ett nostalgiskt inslag, där nostalgi i en stadsmässig kontext inte nödvändigtvis behöver innebära bevarandet av det gamla i fysisk form (så som det gärna tolkas i en europeisk stadskontext). Nostalgin kan också finnas i en tanke, i en idé, som omsätts och införlivas i skapandet av det nya. Därför kan de asiatiska storstädernas moderna typologi inte betraktas som ett tecken på brist av nostalgi och arv, eller enbart som en nonchalans gentemot dessa värden. De inbegrips på andra sätt.

Samtidigt finns det en annan aspekt av denna symbolism som bland annat Yeoh påtalat; det lokala uttrycket som ett sätt att hävda sig på en global marknad. Integreringen av symbolism i Raffles City blir på så vis ett sätt att upprätthålla lokala dimensioner i en arkitektur som i övrigt upplevs som modern och internationell. Genom införlivandet av det lokala framstår CapitaLand som ett företag som värnar om historiska och kulturella värden, men vilket i sin tur gör att deras kommersiella intressen riskerar att bli mindre synliga och att byggandet av Raffles City på så sätt blir lättare att rättfärdiga.

Autenticitet och nostalgi

Den snabba byggnadstakten som är så kännetecknande för just asiatiska städer kan i en europeisk kontext tyckas hänsynslös. Är det först när jag som europé kan hitta en bevarande aspekt i den som jag kan rättfärdiga den och också förstå den? I en europeisk stadsutvecklingskontext är bevarandet en viktig aspekt i planerandet av det nya. Den tas det hänsyn till och den generella strävan är den så kallade blandstaden, där det nya och moderna samsas med det gamla och traditionella. Men vad är det egentligen som gör att blandstaden upplevs som mer hänsynsfull? Idén om blandstaden är som sådan egentligen ganska snäv, den hänsyn som tas rör egentligen bara stadens materialitet, ett fysiskt rum snarare än ett socialt sådant.

När jag berättar för svenska Niklas att det planeras för fler urbana komplex i Chengdu kommer han in på just det här med bevarandet av det gamla, och hur dålig han tycker att man är på det i Kina.

Det är svårt att hitta så här gamla fina områden faktiskt. Det finns inget som Gamla Stan. Har du varit i Jinli? {Jag: nej} Det är ju typ motsvarigheten till Gamla Stan, [...] Det har ju varit något gammalt där men det har de ju rivit o sen har de ju byggt upp, det är nybyggt där, de är byggt för några år sedan, men gammal stil. Visst det är väl bra på sitt sätt också så men... det är ju bättre så, hehe, som vi gör i Europa

så bevara det gamla tycker jag. Det [Jinli] känns inte så genuint och nu är det så här shopping där o det finns Starbucks och Häagen-Dazs o sånt där. Sånt, Jinli, sånt har ju varje storstad i Kina. Har du varit i en stad så har du varit i alla liksom.

I Niklas perspektiv är *Jinli* på sin höjd ”bra” och kanske mysigt, men det är inte genuint. Jinli är inte lika autentiskt som Gamla Stan som han här använder som jämförelse. Även om det i Sverige finns liknande försök på att återuppväcka minnen från en svunnen tid genom att göra dem på nytt, får det föredragna i Sverige ändå anses vara att bevara det gamla om det finns möjlighet. Återkopplar vi till Koolhaas teorier går det att ifrågasätta om Gamla Stan egentligen är *mer* genuint. Även om Gamla Stan i Stockholm i grunden är gammalt till skillnad från Jinli, är butikerna där – dess innehåll – någonting annat nu. Gamla Stan har gentrifierats, det är en plats dit turister tar sig för att söka det karaktäristiska och autentiska, men det är en jakt som enligt Koolhaas istället misshandlar historien och leder till identitetens urvattning.¹⁰² Byggnaderna blir bara ett tomt skal, där skalet egentligen är det enda som är genuint. Återupplivandet av arv, tradition eller minnen kan på så sätt ta flera uttryck och det verkar finnas en viss betydelseskillnad mellan ett asiatisk och europeiskt synsätt, men där det visar sig vara svårt att objektivt värdera vilket av dessa uttryck som är mer genuint eller autentiskt än det andra.

Det som också är intressant ur autenticitetssynpunkt är hur Niklas gör Starbucks till en indikator på att Jinli inte känns genuint. Chengdu kommuns hemsida nämnde ju också Starbucks men då av en helt annan anledning. Kommunen framhöll Starbucks som något positivt som tillförde Chengdu en internationell identitet, men för Niklas från Sverige blir Starbucks istället ett exempel på något negativt, något icke-autentiskt. Just Starbucks blir också exemplet i Zukins artikel då hon talar om hur vikten av att välja rätt – ‘ha rätt smak’ – har blivit allt viktigare i strävan efter det autentiska.

There is a cultural mismatch between their [the gentrifiers, min anm.] desire for raclette and lattes and the bodegas and take-out Chinese restaurants in neighborhoods where property values are low enough for them to rent or buy a home. To some degree, the existing stores and services confirm their self-image as not conforming to mainstream culture. If the churros are greasy and the coffee tastes lousy, these working class, ethnic spaces are still the anti-Starbucks – and for this reason, they are valued for what they contribute to a discourse of distinctiveness (Lyons 2005).¹⁰³

För boenden i gentrifierade New York-områden är avståndstagandet en markering, men för Philip, från Sichuan, verkar Starbucks snarare vara ett ställe han gärna besöker, exempelvis: ”After the office hours, they [Fortune Center, ett urbant komplex, min anm.] got the supermarket Carrefour

102 Koolhaas, s. 213.

103 Zukin, s. 735.

and Starbucks” eller ”Then I go to the first floor to buy Starbucks.” I samtalet med Philip framhålls Starbucks vara en central del i hans vardagliga liv.

I Kina är prisnivåerna generellt sett lägre än i de flesta västerländska länder, men trots det får man betala lika mycket på Starbucks här som i vilket annat västerländskt land. I Chengdu innebär det att en kaffe från Starbucks kostar ungefär lika mycket som vad en lunch skulle kosta för mig och två vänner, tillsammans. Men Philip fortsätter att handla sitt kaffe på Starbucks och anti-Starbucksfolket fortsätter ta avstånd – skillnaden verkar ligga i det Bourdieu har benämnt som ekonomiskt och kulturellt kapital. Zukins New York-bor undviker inte i första hand Starbucks för att det är för dyrt, utan för att ett avståndstagande generar i (eller visar på) ett kulturellt kapital – ett kapital som av dem klassas som mer värdefullt. I Philips och kommunens mer positiva inställning till Starbucks är istället det ekonomiska kapitalet utgångspunkt för omdömet. Det kulturella kapitalet kan bara bli eftersträvansvärt i de delar av världen som saknar extrem fattigdom i större skala. I västvärlden kan man därför i en större utsträckning välja bort ett ekonomiskt kapital.

I utdraget av Zukins artikel framgår tydligt att autenticitetsjakten, som också Koolhaas talar om, är en högst västerländsk angelägenhet, åtminstone sett till den tid vi befinner oss i nu. Kina är mitt uppe i en stor förändringsfas där det gamla försvinner för att ge plats åt en ny, modernare stad. I denna strävan efter att moderniseras blir det autentiska sekundärt, kanske inte ens eftersträvansvärt. Blickar vi tillbaka på Sverige under efterkrigsåren finner vi en liknande inställning inte lika främmande, där ett exempel som Haga i Göteborg till stora delar revs för att de var förknippade med smuts och trångboddhet. På samma sätt kan mycket av det som rivs i Kina idag vara kopplat till dessa värden. Vad som anses autentiskt och genuint idag, var det nödvändigtvis inte igår – dess betydelse förändras över tid och av kontext.

Perspektiv på staden

Att aspekter som nostalgi, bevarande och det autentiska upplevs vara en så viktig del av staden hos västerlänningar, är också något som Ben, den britt jag intervjuar, ger en antydning om. Ben, som arbetar som engelsklärare i Chengdu, har under samtal med sina elever upplevt att det finns en viss skillnad i synen på dessa begrepp. När jag frågar honom om han tror att människorna i Chengdu bryr sig om förändringarna, svarar han:

People barley notice it's amazing. My students, hehe, when I say: "well, Chengdu is changing quickly" they like, "huh, no it's not! Why do you say that?" And I'm like: "Have you seen all of the construction?" [imiterar eleverna:] "Yeah, it's a pain". It's kind of like they walking around blind to... blind to any of the

changes, you know, they think as far as they concerned, stuff is sort of staying the same. But it's really not. And that's not just the young people that haven't developed those kinds of thoughts yet that's the older people too. Ehm, heh... Yeah, they... it's really like they not notice or really don't care about it.

I denna återberättelse om de kinesiska ungdomarna som inte verkar märka någon förändring, eller åtminstone inte bry sig om den, ges indikationer på skillnader i synen kring bevarande. Enligt Bens berättelse verkar det för de kinesiska eleverna inte vara några större förändringar som sker i Chengdu, det mesta är sig likt medan det för honom inte är det. Det är lätt att likt Ben konstaterande säga att ”det är inte likadant, det står ett hus här som inte fanns här för tre veckor sedan”, men kanske beror det mer på ur vilket och vems perspektiv man ser staden. De stora urbana förändringar som ses i Kina idag kan tydligast härledas från 1980-talet vilket innebär att staden här har blivit en plats där det nya hela tiden görs. Europa genomgick en liknande urbanisering, men i mycket mindre skala, och tidigare (med en början i Storbritannien under 1700-talet). Därför finns också vissa skillnader i transformationen. McKinnon påpekar att västerländska städer i allmänhet är rikare, är mer urbaniserade, har ett mindre befolkningsstryck och består av färre slumområden. Utmaningen i de västerländska städerna ligger därför i bevarandet av staden, inte i skapandet av den. Medan skapandet i många asiatiska länder är själva grundförutsättningen för staden som sådan.¹⁰⁴

Det handlar kanske inte heller om huruvida denna förändring är kännbar eller ej för dem som bor i Chengdu, utan mer om hur man ser på och värderar förändringarna. För Philip, som är född och uppvuxen i Sichuan och som har bott i Chengdu ett antal år, är förändringarna märkbara rent konkret, men han verkar inte lägga någon värdering i dem. På frågan om de urbana komplexen har förändrat Chengdu på något sätt räknar han upp en rad förändringar, såsom att folk tvingats flytta längre ifrån stadskärnan, att föroreningarna ökat, att grönområdena minskat och så vidare. Förändringarna går att ta på, han ser dem, men slutsatsen han drar av dem är en slags icke-värdering; ”That is not good or bad. But just changes.” Däremot går det att skönja en viss emotionell inställning hos honom till dessa förändringar senare i intervjun som skulle kunna ses som ett uttryck för nostalgi.

[...] in the old time the local food were in a very small restaurant in the street or... eh, people were just carried it with themselves. Now, after the old buildings are moving out [han syftar på att de rivits, min anm.] and the big buildings coming up... now you can never see those kind of food in the street [...] it's a pity. Also, nothing good or bad. It's a pity.

Att det gamla har försvunnit eller att dess förutsättningar åtminstone har förändrats är synd, och

¹⁰⁴McKinnon, s. 21.

även om Philip också här gör en slags icke-värdering – varken bra eller dåligt – ansas ändå en slags emotionell anknytning till det som varit. Detta tillbakablickande tycks tyda på nostalgi då det frammanar en känslövärdering; ”It’s a pity”. Dock verkar känslan inte spela in i hans bedömning av dessa förändringar, de lämnas ovärderade.

Det verkar alltså inte handla om att Philip är obrydd inför de förändringar Chengdu står inför, snarare kan det tolkas som att känslorna inte tar överhanden – utan att förändringarna snarare ses som en nödvändighet som kommer göra livet bättre. Ett välkänt uttalande av landets förre ledare, Deng Xiaoping, lyder ”Our policy is to allow some people and some regions get rich first in order to stimulate and help the backward areas”,¹⁰⁵ förtydligar en sådan tanke – de förändringar som sker är en del av något större. På samma sätt som inlemmandet av symbolism kunde ses dölja en kapitalistiskt färgad agenda, kan ett uttalande som detta fungera som ett slags rättfärdigande av de ökade klassklyftor som uppstått i urbaniseringens spår.

Vem och vad definierar staden?

Hos de personer jag intervjuat finns skilda uppfattningar om huruvida Raffles City, eller de urbana komplexen i allmänhet, kan ses som en ‘stad i staden’. Svaren beror kanske mer på hur man ser på staden och vilka funktioner man efterfrågar. Ben, engelsmannen, beskriver sin bild av staden:

Eh, I... don't think it's a city within a city, hehe. Ehm... because to me a city is much... yeah! Ehm... I mean in a city... there's like different areas. Different things where as this is sort of, just a big... conglomeration of shops and restaurants and houses. I mean that's part of what a city is; shops, restaurants and houses, but not definitely the only definition. [...] Ehm, I think city, definitely a city has more of an identity that's created between many different kinds of people... but urban complex just doesn't have, it's just something somebody uses...

Ben har svårt att förklara vad en stad är, men kommer till slut fram till en ganska talande definition; en stad är en plats som är skapad av många olika människor och som ges identitet därur. De urbana komplexen tycks för Ben sakna denna typ av identitet, eller en identitet överhuvudtaget. Uttalandet visar på en ganska viktig och stor skillnad mellan staden och de urbana komplexen. De urbana komplexen är byggda av företag och planerade in i minsta detalj, en stad är visserligen också planerad av någon men den har också vissa fria utrymmen, så kallade offentliga rum som kan utgöras av gator, torg och liknande, där ett stadsliv i viss mån kan skapas under friare omständigheter. I de urbana komplexen däremot är dessa villkor redan satta och det som kan

¹⁰⁵Deng Xiaoping under ett möte med Nya Zeelands premiärminister David Lange (28 mars 1986).
<http://www.fengqi.sh.cn/en/news/knowledge9.html>, hämtad 2013.05.16.

tillföras är därför strikt begränsat till vad företaget tillåter. Ett privat företag behöver inte heller i samma utsträckning som en stad ta hänsyn till människors olika behov, de kan själva välja vem de vill ha dit och vem de inte vill ha dit. På så sätt begränsas också den aspekt av rummets produktion som görs av brukarna, rummets materialitet blir till en viss del styrande för hur rummet sedan kan tas i bruk, även om den aldrig kan vara helt bestämmande.

För Philip verkar staden inte vara en särskilt komplex plats, för honom känns 'stad i staden'-konceptet mycket mer självklart. På frågan om han håller med om beskrivningen av de urbana komplexen som en stad i staden, avbryter han innan frågan är färdigställd och svarar: "I agree". När jag ber honom utveckla fortsätter han:

For example Fortune Center [ett annat urbant komplex, min anm.] [...] minus two levels under the ground, there is parking bay. [...] Then I go to the 1st floor to buy Starbucks. And 2nd and 3rd floor ah... eh... supermarket. I can buy a thing then I go to 4th floor, restaurants and cinema, 5th restaurants as well. 6th floor gym center. I got a membership card there. So I can spend all day in that building.

Att han så självklart verkar hålla med om 'stad i staden'-beskrivningen beror kanske på att de urbana komplexen motsvarar just hans behov. Det verkar han i någon mån också vara medveten om då han i slutet tillägger "yeah, everything... hehe *almost* everything" (min kursivering) där det finns en antydning om att det kanske ändå saknas något som gör att de urbana komplexen inte helt och hållet upplevs som en stad. Vad 'almost' specifikt syftar på kommer dock inte fram under intervjun, men antydning om att det ändå finns någon slags skillnad ger indikationer om att de urbana komplexen valt bort några av de delar som gör att en stad upplevs som just en stad. För som Ben påpekar i sin beskrivning av staden är shoppingen, restaurangerna – det de urbana komplexen erbjuder – visserligen en del av vad en stad är, men det är inte allt. På så sätt kan de delar som valts bort göra att en definition av Raffles City som en stad i staden kan kännas främmande för de som bebor den.

DEL III. Slutdiskussion

När jag från Raffles Citys torg blickar ut mot väst, mot andra sidan av Renmin South Road, ser jag flertalet höga byggnader, säkert trettio- fyrtio våningar (minst) som tornar upp sig som en fond mot Sichuan Provincial Gymnasium, en arena som med sin särpräglade arkitektur är svår att undgå. Från detta håll skiljer sig inte Raffles City nämnvärt från den omkringliggande bebyggelsen. Men vänder jag mig om, så att jag istället blickar ut mot öst möts jag av en helt annan vy. Här är husen

inte mer än sju våningar, fasaderna nedgångna och betongen brun, om den är det av mening eller på grund av smoggen är svårt att veta. På håll bildar alla de uppradade husen ett rutmönster. De är typiska kinesiska bostäder, eller åtminstone var de det, men mot de allt fler modernare och högre byggnaderna blir kontrasten mellan det nya och det gamla Chengdu påtaglig. Och det är lite så det är i Chengdu; höga hus med flådiga balkonger som tvärs över gatan övergår i ett slags kluster av dessa brunfärgade sjuvåningshus. Ibland i något som mer liknar ruckel. Kontraster är en bra beskrivning av Chengdus stadsmiljö. Att Chengdu står inför en förändring det har jag märkt under min vistelse här, staden är full av byggarbetsplatser där det ena byggstängslet visar bilder på prunkande bostadsområden mot en blå himmel och där ett annat utlovar ett ännu fräschare, ännu mer spektakulärt och ett ännu större shoppingcenter än något av alla de som redan finns. För inte alltför långt bak i tiden var Raffles City ett av alla dessa avbildade projekt, idag är det verklighet och en del av det ”nya” Chengdu.

Jag har i denna studie undersökt Raffles City i syfte att försöka förstå de mer övergripande strukturer som bidragit till att forma Kinas nuvarande urbana tillstånd. Genom att titta på hur det lokala respektive globala uttrycks i Raffles City har studien försökt förstå under vilka, och under vems, villkor denna snabba urbanisering gjorts möjlig. Med anledning av de omfattande rivningar som sker i samband med moderniseringen har jag också ansett det viktigt att i studien titta på hur begrepp som nostalgi och autenticitet, i relation till staden, kan förstås här.

Raffles City's lokala och globala dimensioner

Studien visar hur Lefebvres teorier kring vikten av att se ett fenomen ur flera skalnivåer, genererar i en vidgad förståelse för Raffles Citys lokala och globala dimensioner. När studien analyserat Raffles City utifrån en mer global nivå, finner vi att komplexet följer en struktur som går att se runt om i världen och där Raffles City bara är ett av alla exempel på hur storslagna byggnader har blivit ett sätt att imponera på utomstående och hävda sig på en global marknad. Raffles Citys internationella prägel och dess funktion som landmärke och ikonbyggnad kan på så vis ses som ett verktyg för att sätta Chengdu på kartan. Då Raffles City istället betraktas på en nationell skalnivå finner vi delvis nya dimensioner. På denna nivå blir det globala uttrycket inte lika tydligt, åtminstone inte lika renodlat. Den inlemmade symbolismen är ett exempel på detta. Studien visar på att symbolismen kan förstås på flera nivåer, dels som en global struktur där inlemmandet av traditionella och lokala element i arkitekturen är ett sätt att ytterligare särskilja sig – vara unik – i en

global värld. Dels som ett sätt där symbolismen kan förstås som ett medel för att bevara och skydda en lokal identitet. Symbolismen kan också ses som ett verktyg med vilket en kapitalistisk agenda kan döljas och rättfärdigas. På den nationella nivån upptäcker vi således också de urbana förutsättningar som den kommunistiska ideologin bidragit till att forma. Dess framtidsfokus och dess tro på utopin som något som kan förverkligas präglar stadsutvecklingen och inkorporeras också hos befolkningen. Exempelvis försvaras de växande klassklyftorna av de styrande som en nödvändig del av moderniseringsprocessen, där befolkningen övertygas om att några måste tillåtas att bli rika först.

Dessa skilda resultat som uppkommer beroende på vilken skalnivå man betraktar Raffles City visar på hur det globala och lokala samverkar och liksom Lefebvre påpekar, och flera med honom, kan det lokala inte skiljas från det globala. De är inte varandras motpoler, utan samexisterar, men kan däremot vara mer eller mindre framträdande på de olika skalnivåerna. Raffles City's pendlande mellan en lokal och global identitet ger ytterligare en förståelse för denna samverkan.

I studien synliggörs också vikten av att kombinera teorier kring globalisering med ett postkolonialt perspektiv, det globala kan inte enbart förstås vara västvärlden, det globala rör – och är – hela världen. Denna uppfattning om det globala verkar till viss del råda i Kina, bland annat inbegrips såväl västvärlden som Asien i Chengdus kommuns förståelse för det internationella. I likhet med västvärlden verkar dock engelskan vara det främsta medlet för att framhäva en internationell identitet, vilket skulle kunna förklaras av dess ställning som världsspråk.

Nostalgiens och autenticitetens uttryck

Studien visar vidare på hur skilda föreställningar kring bevarande, autenticitet och identitet kan ge upphov till bilden av Kinas urbanisering som osund eller brutal – föreställningar som i en kinesisk kontext tvingas ifrågasättas och omförhandlas. Bland annat visar sig autenticitetsbegreppet vara mycket mer komplext än vad det till en början kan ge sken av. Det som ur ett västerländskt perspektiv upplevs äkta, exempelvis en gammal, bevarad byggnad, ställs på ända vid en närmare granskning. Dessutom visar sig ett begrepp som autenticitet inte bli lika viktig i ett land där moderniseringen just nu är främsta målet, det blir inte lika eftersträvansvärt.

Det kan vara lätt att som utomstående raljera över Kinas extrema byggnadstakt och tycka att den är brutal, men egentligen skiljer sig själva grundsyftet inte särskilt mycket mot gentrifierade områden i Europa. I båda fallen handlar det om en uppfräschning, att städa upp staden och sopa bort

det icke önskvärda – principen är densamma men tillvägagångssättet delvis annorlunda. Kinas urbanisering kan av den anledningen ses ske på delvis andra villkor än i västvärlden, i Kina verkar moderniseringen och skapandet vara mycket viktigare aspekter än ett rent fysiskt bevarande av ett historiskt arv. Här har bland annat Koolhaas diskuterat hur ett historiskt upprätthållande istället riskerar att bli kontraproduktivt, arvet blir ett ok vilket man tvingas bära – den historiska identiteten blir en ”tvångströja” som begränsar stadens utveckling. Just förståelsen av det autentiska och synen på nostalgi i Kina är intressanta utgångspunkter i sig själva och som i en fortsatt forskning skulle kunna skänka ytterligare perspektiv, såväl för förståelsen av Kinas urbanisering, men också för den mer allmänna förståelsen av staden i sig. I en sådan studie skulle det vara särskilt intressant att undersöka hur kinesiska ungdomars syn på staden liknar eller skiljer sig gentemot den äldre delen av befolkningen, förstås dessa begrepp på samma sätt av de båda grupperna?

Trots att det i Kina i högre grad än i västvärlden verkar finnas en framtidstro, visar studien att de klassiska farhågor som brukar kopplas till det moderna samhället inte försvinner med den. En skillnad verkar dock föreligga, oron som kan ses kopplad till urbanismen tycks inte ta överhanden, utan den rådande inställningen verkar i allmänhet vara positiv. I studien pekar Philip på en intressant aspekt som jag upplever att det sällan talas om i Europa, han ser sig som medskapare av en ny historia. I västvärlden, åtminstone i Europa, tycks den historia som skapades för femtio, hundra eller till och med tvåhundra år sedan vara viktigare än den historia som skapas nu. Den medborgerliga delaktigheten uttrycks genom en konserverande praktik – att skydda ett historiskt arv blir viktigare än att skapa ett nytt sådant. I detta syfte att försöka förstå den kinesiska stadsplaneringens övergripande strukturer visar studien hur skapande och bevarande blir centrala faktorer som tvingas omförhandlas när perspektiven vidgas.

Raffles City i relation till samtida kinesisk stadsplanering

Kinas urbanisering tycks delvis ske utifrån dess egna villkor och där studien bland annat visar på att en global påverkan inte enbart kommer från västligt håll, länder som Japan och Korea tycks exempelvis vara viktiga influenser. Beskriver man urbaniseringen i Kina som enbart ett offer för västerländska strömningar, då glömmar man att Kina är en av världens folkrikaste nationer och en stormakt med en stark ekonomisk och militär ställning i världen. Det denna studie gjort är att ifrågasätta bilden av Kinas urbanisering som hänsynslös och istället undersökt om den går att förstå på andra sätt. Genom denna ingång har jag, i egenskap av västerlänning, flera gånger tvingats

ifrågasätta mina egna föreställningar om staden, ställa mig frågor som jag aldrig tänkt på att ställa; Varför blandstad? Varför ska hus bevaras? I vilket syfte? Vad är staden? Frågor som alla öppnar upp för nya intressanta ingångar för vidare forskning inom urban- och kulturvetenskapen. Studiens resultat pekar på en urbanisering som påverkas av såväl globala och lokala dimensioner och som är långt mer komplex än att den kan sammanfattas med ett ord. Dock bör baksidorna av Kinas urbaniseringen inte förminskas. Även om det är en diskussion som är för stor för att sammanfattas på några rader i en slutdiskussion, så går det att konstatera att växande klassklyftor, miljontals tomma lägenheter¹⁰⁶ och allt dyrare hyror är en realitet som innebär sociala konsekvenser där framförallt de mindre bemedlade drabbas hårt.

Avslutningsvis kan Chengdu i ett komparativt perspektiv kännas givande. I en sådan synvinkel går det att se att Chengdu också följer mer allmänna globala tendenser där städer i allt större utsträckning blir mål för marknadsorienterade krafter. Inte minst är stora shoppingcenter, likt Raffles City, en del av denna kommersialisering och där just shopping har blivit allt viktigare för det offentliga livet. Åtminstone menar författarna i *Harvard Design School Guide to Shopping* det och frågar sig om det ens gå att förstå staden utan shopping. Och kanske är det inte så underligt ändå, att shoppingen har lyckats bli en så stor del av våra liv, Sze Tsung Leong, en av författaren i antologin förklarar:

Because it is synonymous with perhaps the most significant and fundamental development to give from modern life: the unfettered growth and acceptance of the market economy as market has solidified its grip on our spaces, buildings, cities, activities and lives. It is the material outcome of the degree to which the market economy has shaped our surroundings, and ultimately ourselves.¹⁰⁷

Enligt Leong har handeln lagt beslag på staden, en utveckling som främjats av en marknadsekonomiskt inriktad styrning. Ser man till Raffles City och shoppingcenter överlag, till hur stora dessa är inser man också vilket stort utrymme av det offentliga rummet som tas i anspråk av vinsttörstande företag med en stor ekonomisk makt. Det offentliga rummet som en plats för demokrati och offentlig diskussion blir på så sätt bortprioriterat till fördel för mer ekonomiskt gynnsamma krafter. Urbaniseringen kan således tyckas hänsynslös i vissa avseenden – avseenden som varken är unika för Kina eller undantagna västvärlden.

106Antalet tomma lägenheter i Kina uppskattades för ett par år sedan vara 64 miljoner. Se ex.

http://www.youtube.com/watch?v=pbDeS_mXMnM, hämtad 2013.05.28.

107Sze Tsung Leong. "...And Then There Was Shopping" i *Harvard Design School Guide to Shopping*. 126-55, s. 129.

REFERENSLISTA

Tryckta källor

- Aspers, Patrik. *Etnografiska metoder*. 2:1 uppl. Malmö: Liber, 2011
- Benjamin, Walter. "Paris Capital of the Nineteenth Century" (1935). *New Left Review*, no 48 1968: 77-88
- Craciun, Mihai. "Ideology" i *Harvard Design School. Great Leap Forward*. Chuihua Judy Chung, Jeffrey Inaba, Rem Koolhaas och Sze Tsung Leong (red.): 47-81. Köln: Taschen, 2002
- Franzén, Mats. "Rummets tvära dialektik. Notater till Henri Lefebvre" i *Urbanitetens omvandlingar. Kultur och identitet i den postindustriella staden*. Thomas Johansson och Ove Sernhede (red.): 49-63. Uddevalla: Daidalos, 2003
- Koolhaas, Rem. "Den generella staden" (1994) i *Arkitekturteorier, Kairos skriftserie* nummer 5. Ingamaj Beck, Eva-Lotta Holm, Tom Sandqvist, Sven-Olov Wallenstein och Magnus Winblad (red.): 211-36. Kristianstad: Raster förlag, 2003
- Koolhaas, Rem et al. (red.). *Harvard Design School Guide to Shopping*. Köln: Taschen, 2001
- Lagerkvist, Amanda. "The Future is Here: Media, Memory, and Futurity in Shanghai" i *Space and Culture*, vol. 13 2010: 220-38.
- Lefebvre, Henri. *The Production of Space* (1974). Oxford: Blackwell, 1991
- McKinnon, Malcom. *Asian Cities. Globalization, Urbanization and Nation-Building*. Köpenhamn: Nias Press, 2011
- Schneider, Annemarie, Seto, Karen C., Webster, Douglas R. "Urban Growth in Chengdu, Western China: application of remote sensing to asses planning and policy outcomes" i *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol. 32, issue 3. Mark Tewdwr-Jones & Ron Johnston (red.): 323-45. London: Pion Ltd, 2005
- Shengyuan, Cao et al. "Urban Complex, 1 m² Per Capita in Chengdu". *Hello Chengdu*, issue 2012.12: 14-23
- Skovmand, Sven. "Den kinesiska revolutionen" i *Bonniers världshistoria*: 474-8. Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2008
- Stapleton, Kristin. *Civilizing Chengdu. Chinese urban reform, 1895-1937*. 11 uppl. Cambridge (Massachusetts) & London: Harvard University Press, 2010
- Thörn, Håkan. *Globaliseringens dimensioner : nationalstat, världssamhälle, demokrati och sociala*

rörelser. Stockholm: Atlas, 2004

Wang, Di. *Street Culture in Chengdu: Public Space, Urban Commoners, and Local Politics, 1870-1930*. 10 uppl. Stanford: Stanford University Press, 2012

Winther Jørgensen, Marianne, Philips, Louise. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur, 2011

Yeoh, Brenda S. A. "The Global Cultural City? Spatial Imagineering and Politics in the (Multi)cultural Marketplaces of South-east Asia" i *Urban Studies*, vol. 42, nos. 5/6 2005: 945-58.

Zukin, Sharon. "Consuming Authenticity" i *Cultural Studies* 22:5 2008: 724-48

Otryckta källor

CapitaLand – Raffles City. <http://www.capitaland.com/our-business/mixed-developments>, hämtad 2013.02.18.

Deiphuis, Sam. "The Next Decade's Fastest-Growing Cities". *Forbes Magazine*.

http://www.forbes.com/2010/10/07/cities-china-chicago-opinions-columnists-joel-kotkin_slide_2.html, hämtad 2013.02.20

Nationalencyklopedin

legalism. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/legalism>, hämtad 2013.02.25.

nostalgi. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/nostalgi>, hämtad 2013.02.19.

internationell. <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/enkel/internationell>, hämtad 2013.05.31.

Gochengdu.cn, Information Office of Chengdu Municipal People's Government.

The Chengdu Guide to International Shopping.

<http://www.gochengdu.cn/exploring/chengdu-guide-to-international-shopping-locations>, hämtad 2013.04.29.

Chengdu Today. <http://www.gochengdu.cn/about/chengdu-overview#chengdu-today>, hämtad 2013.04.29.

Raffles City

Raffles City. <http://www.rafflescitiy.com.cn/en/>, hämtad 2013.02.21.

Raffles City Brand – Capitaland. <http://www.rafflescitiy.com.cn/en/about.aspx>, hämtad 2013.02.18.

Raffles City Brand – Brand Milestones. <http://www.rafflescity.com.cn/en/about.aspx>, hämtad 2013.02.18

Raffles City Brand – City within City. http://www.rafflescity.com.cn/en/about_3.aspx#5, hämtad 2013.02.18

Chengdu. http://www.rafflescity.com.cn/en/inchina_chengdu.aspx, hämtad 2013.02.18

Silver, Allison. ”Jon Jerde – Pioneering Architect Who Put ‘Experience’ Into Downtowns”. *Los Angeles Times*, 20 december 1998. <http://articles.latimes.com/1998/dec/20/opinion/op-55888>, hämtad 2013.25.03

Sliced Porosity Block. <http://www.stevenholl.com/project-detail.php?type=housing&id=98>, *Steven Holl Architects* hämtad 2013.05.27

Film

Love in Raffles City. <http://e.weibo.com/rafflescitycd>, hämtad 2013.02.19.

A Conversation with Steven Holl. <http://www.designboom.com/architecture/steven-holl-speaks-about-the-completed-porosity-block-chengdu/>, hämtad 2013.05.27.

Intervjuer

Niklas 2013.01.31

Philip 2013.01.31

Ben 2013.02.04

Bildförteckning

Bild 1. Shu He. <http://www.stevenholl.com/project-detail.php?type=housing&id=98>, hämtad 2013.05.29.

Bild 2. Egen bild, tagen 2013.01.28